

79610621

Հ. Մ. Ը. Մ.

1947 թիվ 9-10

42

ԳԱՌԼՈ ՇԱՀԻՐԵԱՆ (նկարիչ)

OCT 2010 2013 2013 2000

ԳԱՌԼՕ ՇԱՀԻՆԵԱՆԻ ՄԱՀԸ

Ներկայ համարը պատրաստ էր տպագրութեան յանձնելու, երբ վրայ հասաւ անակնկալ ու անողոք հարուածը: Տակաւին կայտառ, առոյգ, անձնական գործի եւ հանրային ծառայութեան անսպառ եռանդով տողորուած, ո՛չ ոք մտքէ կ'անցընէր թէ կրնայ յանկարծ տապալիլ շարժումի այս տիտանը:

Ո՛չ իսկ ինքը՝ մանաւանդ:

Վերարուժական գործողութենէ մը յետոյ, որ յաջողութեամբ անցած էր, ապաքինելու վրայ էր եւ կը պատրաստուէր տուն վերադառնալ: Ստիպուեցաւ քանի մը օր եւս սպասել հիւանդանոցին մէջ, դարմանելու համար թոքերու բորբոքում մը:

Ապրիլ 6ին, կիրակի իրիկունը, տաքութիւնը քիչ մը շատցած էր եւ ինքչիւնքը յոգնած կը զգար: Բայց ո՛չ ոք մտքէ կ'անցընէր անողոք վախճանը:

Յաջորդ առաւօտ, հողին աւանդած էր:

ՅՈՒՂԱՐԿԱՌՈՐՈՒԹԻՒՆԸ

Գառլօ Շահինեանի յուղարկւելութիւնը ընդհանուր սուգի և իր անձին ու հանրային գործունէութեան հանդէպ՝ ջերմ համակրանքի արտայայտութեան պատկանելի երեւոյթ մը ստացած էր 12 ապրիլ, չարաթ օր, Փարիզի Հայոց եկեղեցիին մէջ:

Դազաղը որ ծածկուած էր Հ. Մ. Բ. Մ. ի դբօշով եւ նշանակով կ'անհետանար ծաղկեպսակներու եւ փունջերու դէզին տակ: Յիշենք Կեղր. Վարչութեան ծաղկեպսակը, տրուած որոշման մը համաձայն՝ միակը յանուն Հ. Մ. Բ. Մ. ի եւ Հայ սկառտներու. նաեւ Մարտէյի Մ. Տիւղիներ, ինչպէս նաեւ Հայ Ազգ. Ճակատինը:

Ներկայ էին Կեղր. Վարչութեան, Երջ. Վարչութեան, Մ. Տիւղերու վարչութեանց ներկայացուցիչները ամբողջ կազմով, Պուշ-տիւ-Ռօնի Էնթաշքմանին կողմէ՝ Ե. Վ. ի պատգամաւորութեան ներ-

կայացուցիչները, Հ. Ա. Բ. Միութեան Հայկական Ռեզիստանսի, Բարեգործականի, Յր. Երիտ. Միութեան, Ռազմիկներու եւ ազգային ուրիշ կազմակերպութեանց ներկայացուցիչներն ու հանրային ծանօթ դէմքեր:

Կարգապահութեան կը հսկէին Հ. Մ. Բ. Մ. ի սկառտները որոնք յանուն Հ. Մ. Բ. Մ. ի եւ իրենց բացակայ եղբայրներուն, վերջին յարգանքը քնծայեցին, բոլորը յուշուած ու դալկադէմ, տակաւին անհաւատալի իրողութեան տպաւորութեան տակ:

Դամբանականներ խօսեցան Գեր. Տ. Արտաւազդ Սրբազան, որ իբր դասընկեր հանդուցեալին եւ մօտէն ծանօթ անոր բարեմասնութիւններուն, իր պերճ ու խորիմաստ խօսքերով խորապէս յուզեց ներկաները, ծանրանալով Հ. Մ. Բ. Մ. ի համազգային գործունէութեան եւ հանդուցեալին կատարած մեծ դերին վրայ: Կեղր. Վարչութեան կողմէ Պ. Գրիգոր Մերձանօֆ, որ երկար տարիներու անձնական սերտ մտերմութեան եւ անընդհատ գործակցութեան յիշատակներու աշղեցութեան տակ, ծանրացաւ անոր նկարագրի մեծութեան եւ անվհատ կամքին, որուն ամենօրեայ փաստերը կուտար իր անձնական գործին թէ հանրային գործունէութեան մէջ եւ յանուն իր ընկերներուն ուխտեց յամառօրէն շարունակել կէս մնացած գործը:

Մարտէյէն սկառտ խմբապետ Պերճ Ֆէրճատեան՝ կարգաց Սէնթ Անի ծնողական խորհուրդին սրտայոյզ ուղերձը:

Արարողութիւններէն յետոյ դազաղը Հ. Մ. Բ. Մ. ի դբօշակիր խմբակին առաջնորդութեամբ մեռելակառք փոխադրուեցաւ Կեղր. Վարչութեան անդամներուն կողմէ, մինչ սկառտները՝ վերջին յարգանքը կը մատուցանէին հանդուցեալին:

Հանդուցեալին վշտահար տիկնոջ բաղձանքով, մարմինը ամփոփուեցաւ Սիւսիի գերեզմանատան մէջ, ուր հրաժարեալ յարգանքի վերջին խօսքեր ըրին՝

7939-ԱԶ

խոր յուզումով իր վաղեմի գործակիցները Կ. Ուշաքլեան և Մ. Մալումեան:

Կեդր. Վարչութիւնը ստացած է 100է աւելի ցաւակցական հեռագրեր և բազմաթիւ նամակներ:

Որոշուած է փոխան ծաղկեպսակի հաւաքուած դումարները տրամադրել Գառլօ Շահինեանի յիշատակը յաւերժացրնող ձեռնարկի մը, որուն արդէն՝ մասնաճիւղերու վարչութիւնները մասնակցած են կարեւոր դումարներով:

ԿԵՆՍԱԳՐԱԿԱՆ ՆՕԹԵՐ. — Գառլօ Շահինեան ծնած էր Պոլիս, Սկիւտար՝ հայաշատ արուարձանին մէջ, 1893, մայիսին: Իր երկրորդական ուսումը ստացած էր Պէրպլեան և Կարապետեան վարժարաններուն մէջ: Յաճախած է Պոլսոյ իրարարանական վարժարանը և հետեւած քիմիադիտութեան, զոր չէր դադարած ուսումնասիրելէ մինչև վերջին օրերը:

1911ին, տակաւին աշակերտ Պէրպլեանի, Սկիւտարի մէջ հիմը կը դնէ « Հայորդիներու Ընկերակցութեան », նախապէս կազմելէ և ղեկավարելէ յետոյ Հրատ մարզական աղումը:

Հայորդիները շատ չանցած, Շահինեանի կորովի ազդեցութեան տակ Պոլսոյ մարզական գործունէութեան մէջ կը դրաւն առաջնակարգ դիրք մը, հասցնելով վարժ մարդիկներ և ախոյեաններ: Շահինեանի հնարամտութիւնը՝ միացած իր գոհարերութեան ոգիին, Միութիւնը կ'օժտէ մարզականով մը, որուն յարգարումը՝ անդամներէն կը խլէ ղերագոյն այլ խանդավառ ճիւղեր:

Թէնիսը որ ծանօթ խաղ մը չէր և միայն ամերիկեան վարժարաններուն մէջ կը խաղցուէր, կ'որդեգրուի Հայորդիներուն կողմէ, որոնք յատուկ դաշտ մըն ալ կը յատկացնեն: 1913ին և 14ին, Շահինեան իր մարդիկներով կը մասնակցի հայկական ողիմպիականներուն:

Միայն վաղպետ ղեկավար մը չէր,

այլ և՛ արժէքաւոր մարդիկ մը, որ քանիցս, բարձրութիւն ցատկելու մրցումներ շահած է:

Շահինեան՝ առաջիններէն մէկը կ'ըլլայ սկաուտութեան կարեւորութիւնը զընահատող և իր հիմնած « Հրատ » մարզականէն կը բխեցնէ սկաուտական առաջին խումբերը Առիւծ և Արծիւ, զրեթէ միաժամանակ Հինդլեան վարժարանի սկաուտ կազմին, 1913ին, մարտի վերջերը:

1915ին, Թուրք կառավարութեան արգելքով Հայորդիները կը փակուին և ահումբը կը ցրուի:

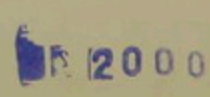
1918ի վերջաւորութեան հիմը կը դրուի Հ.Մ.Ը.Մ.ի, Պոլսոյ մարզական ահումբներու ձուլումով: Գառլօն իբր Կեդր. Վարչութեան անդամ, կը շարունակէ միշտ խանդավառութեամբ գործել: Հ.Մ.Ը.Մ.ը, արդէն ամբօրէն հաստատուած, կը զօրանար ու կը ծաւալէր, երբ քաղաքական դէպքերը կը հարկադրէին փակել Կեդր. Գրասենեակը ու վերջ տալ՝ Պոլսոյ մէջ Միութեան գործունէութեան:

Այս անգամ, արտադաղթ էր Թուրքիոյ հայութեան համար: Ու Հ.Մ.Ը.Մ.ը կը հետեւի ժողովուրդին, որուն ծոցէն բխած էր, արտասահմանեան ամէն մէկ անկիւնի մէջ՝ լարելու համար իր ցանցերը: Գառլօ, կարճ ժամանակ մը Պուլկարիոյ մէջ՝ առեւտուրով զբաղելէ յետոյ, 1925ին կը հաստատուի Փարիզ, հոն շարունակելու համար իր գործունէութիւնը Հ.Մ.Ը.Մ.ի մէջ: Պահ մը, Միութեան չուրջ յարուցուած պայքարը դառնացուցած էր իր հոգին: Չէր սիրեր իր պաշտած Միութիւնը ինկած տեսնել կուսակցական ազդեցութեան պայքարի մէջ ու քաշուեր էր գործօն մասնակցութենէ, սպասելով լաւագոյն օրերու:

Լաւագոյն առիթը իրեն կ'ընծայուէր Յրանսայէն Գերմաններու հեռացումով: Պատերազմը կասեցուցեր էր մարզական ամէն գործունէութիւն, մասնաճիւղերը լուծուեր և անդամները ցրուեր էին:

Գառլօ, Մերձանօֆի հետ ձեռք ձեռքի և ուրիշ վաստակաւոր Հ.Մ.Ը.Մ.ական-

5592-59

ԳԱՌԼՕ ՇԱՀԻՆԵԱՆ

« Լախտի հարուած » բացատրութիւնը կը դառնայ բիրտ ու վայրագ իրականութիւն մը՝ իր բարեկամներուն, ընկերներուն, ծանօթներուն եւ իր ընտանիքին շնորհիւ մտքերուն վրայ :

Քանի որ .է. շ.Մ.Ը.Մ.ի կեդրոնատեղին դարձած է ապշահար այցելուներու հաւաքավայրը :

Բոլորին շրթունքին վրայ նոյն բառն է, — ԱՆՀԱՒԱՏԱԼԻ՛ . . .

Յրանսայի զանազան անկիւններէն ցաւակցական հեռագրեր կը տեղան : Բոլորին բովանդակութիւնը նոյն սոսկալի զարմանքը կը մատնէ այլազան բառերու սգաւոր դրացնութեամբ :

ԱՆՀԱՒԱՏԱԼԻ՛ ՄԱՀԸ . . .

Այո՛, անհաւատալի :

Երէկ տակաւին առոյգ ու կայտառ, միշտ կենսութեամբ, անսպառ կորովի շտեմարան մը, վարակիչ իր եռանդով, հաղորդական՝ իր անզուսպ խանդով, ամբողջ եռուզեռ, շարժում ու կենդանի դործ :

Փլա՛ւ շ.Մ.Ը.Մ.ի մէկ սիւնը՝ անձայն ու անշուղհ՝ զուարթ աղմուկի այս մարդը : Միս-մինա՛կ լքուած պանդուխտի պէս, շէնչող ու քրքջալիւր ընկերականութեան սիրահարը, միս-մինա՛կ . . . համատարած Միութեան մը այս մէկ հիմնադիրը՝ հարսնեւորի հոգիով յաւիտենական երիտասարդ :

Միս-մինա՛կ՝ մաղձոտ դարմանատան մը անկիւնը, . . . Հեռո՛ւ իր բոյնէն ուր կը վազէր ապաստանիլ օրուան հեւասպառ տաժանքէն յետոյ կաղոցր դտնելու, նոր վազքերու շունչ եւ դալիք յոգնութիւններու համար ուժ ամբարելու :

Հեռո՛ւ իր բոյնէն գոր կը պաշտէր, իր կնոջմէն, իր դաւերներէն, — իր անսպառ կորովին ազրիւրը :

Ոմանք ընկերը պիտի սղան՝ անկեղծ ու անշահախնդիր : Ուրիշներ՝ սրտրաց բարեկամը՝ միշտ պատրաստ ծառայելու՝

ներու անձնուէր մասնակցութեամբ, հիմը կը դնէ Առժժ. Կեդր. Վարչութեան եւ դըլուխը կը կանգնի Յրանսայի շրջանի վերակազմութեան ծանր աշխատանքին : Բայց ան, աւելի հեռուն կը նայէր : շ.Մ.Ը.Մ.ը Պոլսէն ի վեր իր կեդրոնը կը փրնտըէր, շրջանէ շրջան կապ հաստատելու, համազգային դործունէութեան միօրինակ ծրագիր մը մշակելու, իր միասնականութիւնը վերագտնելու, եւ իր հայրենասիրական առողջ ու լայնախոհ ոգին վերահաստատելու համար :

Ու յամառօրէն, նիւթական մեծ գոհողութիւններու ի դին, հետապնդելով մէկտեղ Յրանսայի շրջանի վերակազմութիւնը, առաջ կը տանէր Համազումարի մը նախապատրաստական աշխատանքները, շրջաններու հետ անձնական եւ պաշտօնական թղթակցութեամբ :

Այսօր, Յրանսայի շրջանը շատ բան կը պարտի իրեն, չըսելու համար ամէն բան : Եւ եթէ օր մը, շ.Մ.Ը.Մ.ի Համազումարը յաջողի, վերապրողները պէտք է դիտնան թէ այդ եւս իրեն պիտի պարտին՝ մեծ մասամբ :

Պատրաստուած էր, ապաքինումէն յետոյ, ի դըլուխ հանել երկու աղուոր ծրագրեր, որոնց վրայ կը մտածէր երկար ժամանակ ի վեր : շ.Մ.Ը.Մ.ի փարիզեան շրջանին ապահովել մարդազաշտ մը եւ սկստուտական կազմին տրամադրել նիւթական կարեւոր դումար մը :

Եւ, ի՞նչ խանդավառութեամբ, կը պատրաստուէր շ.Մ.Ը.Մ.ի պատգամաւորութիւնը առաջնորդել դէպի Հայրենիք, որուն հանդէպ կը տածէր անհուն խանդաղատանք եւ անսպառ հիացում :

Աչքը ետին մնաց . . .

խորհուրդով ու դործով: Կամ դործակիցն ու աշխատակիցը՝ միշտ եռանդուն, միշտ լաւատես եւ միշտ յանդուգն:

Ու բոլորը հանդուցեալին մէջ կը սը-
զան մարդը՝ որ ճանչնալով իր թերու-
թիւնները, կը փորձէ զանոնք սրբազրել
յօգուտ շրջապատին եւ համայնքին: Մար-
դը որ իր անհատական դործին մէջ յա-
մառ ու տողուն, հանրային ձեռնարկի մէջ
աննկատ ու անչահախնդիր, անբարոյու-
թիւն կը սեպէ քիչ մըն ալ խորհիլ իր ան-
ձին վրայ:

Եսասիրութեան իրաւունքը մերժած
էր ինքզինքին, իր ուժերը անհաշիւ սպա-
ռելու համար յօղուտ Հայ Մարմնակրթա-
կան Ընդհ. Միութեան, որ իրեն համար
եղած էր եւ կը մնար դրական հայրենա-
սիրութեան, ազգային ծառայութեան մի-
ակ, բարձրագոյն եւ լաւագոյն վարժա-
րանը:

Մօտ երեսուն տարիներ առաջ, մէկն
եղած էր անոնցմէ որ Հ.Մ.Բ.Մ.ի հիմնա-
դրութիւնը սրբազործեր էին երդումով
մը, — ծառայել Ազգին եւ Հայրենիքին:

Այդ օրերու Հ.Մ.Բ.Մ.ականներուն
համար, որոնք այսօր, յիսունը անցնելու
վրայ, մազ ու մօրուք կը ճերմկցնեն ու
կը սկսին կքիլ տարիներու, հոգերու եւ
յուսասխարութիւններու բեռան տակ, Եր-
դումը միշտ կը պահէ խորհրդաւոր թար-
մութիւն մը, հզօր թելադրականութիւն
մը: Ծատերուն, թերեւս դարմանալի թուի
նման երդում մը մարզական կազմակեր-
պութեան մը համար:

Հայուն ճակատագիրն է սակայն, որ
իր դրոշմը դրած է Հ.Մ.Բ.Մ.ի առաջին
օրուան վրայ եւ Հայը միայն կրնար մար-
զանքին կապել հայրենասիրական դադա-
փարաբանութիւն մը:

Իրօք, հազիւ հիմնուած (1918), Հ.Մ.
Բ.Մ.ը ինքզինքը կը գտնէ անօրինակ կա-
ցութեան մը առջեւ: Հայութիւնը կ'ապրի
իր պատմութեան ամէնէն հոգեցունց մէկ
պահը: Թուրքը զինաթափ, Պոլիսը՝ յաղ-
թական բանակներու դրաման տակ, դա-
րաւոր գերութեան մը շղթաները կը փըշ-
րուին ու կարծես, օղակ օղակ կը փրթին

ու կը թափին՝ շոինդով: Արարատի դա-
դաթէն կը փայլի փրկութեան աստղը:
Հայը Յարութեան հրաշքը կը փորձէ:
Թուրքը փորձեր էր անճիտել հայութիւնն
ու յանձնել պատմութեան: Բայց ինքը՝
Հայութիւնը չէր որոշած անձնասպան ըլ-
լալ: Ու դեռ, բաղմաթիւ էին անոնք որ
անօրինակ յանդուցեալութիւնն ունեցեր էին...
ողջ մնալու... զոդդութաներու եւ սպան-
դանոցներու մէջ: Ողջ մնացեր էին ու կը
վերադառնային. բայց կմախացած, կը-
սամերկ, յոգնաբեկ, նիհար տոպրակ մը
շալկած, վերջին փշրանքը՝ նախկին ճո-
խութիւններու եւ հարստութիւններու:

Հազարաւորներ էին որբուկները, ա-
նօթի, ամենազուրկ, զոր պէտք էր փրկել
թրքական ու քրտական որջերէն, մահա-
ցու ախտերու ճիրաններէն. փրկել մանա-
ւանդ ու առողջացնել հայկական հոգիի
կենարար շիճուկով: Պէտք էր պատսպա-
րել, սնուցանել, հազուեցնել ու մարդա-
վայել կեանքի բարիքներուն վերադարձը-
նել բոլորը՝ մեծով, պղտիկով:

Ու ոտք ու թեւ խաղցնելու համար
կազմուած մարդական այս միութիւնը
կուտայ իր երդումը. — Ծառայել Ազգին
եւ Հայրենիքին — կը նետուի հրապարակ
ու կը ծառայէ:

Այդ օրերուն, Գառլօ, իր հնարամը-
տութեամբ, յանդուցեալութեամբ եւ անսպառ
կորովով, ամէն տեղ է ուր փրկութեան
գործ մը կը մատնանշուի:

Հ.Մ.Բ.Մ.ը կը հիմնէ առաջին դար-
մանատուները դաղթականներուն հա-
մար: Գառլօ, Ղալաթիոյ խորհրդարանին
բակին մէջ՝ կը բանայ ձրի դեղարան մը
որուն սիրայօժար հայթայթիչն էր իր
մեծ եղբօր դեղարանը...

Այսպէս էին այդ օրերու առաջին Հ.
Մ.Բ.Մ.ականները եւ Գառլօ իր շոյլ սըր-
տով ու մեծափարթամ հոգիով՝ առաջին-
ներէն էր անոնց:

Այդ հոգիով ալ տարիք կապեր ու մազ
էր ճերմկցուցեր: Մազ էր ճերմկցուցեր.
բայց բաղմաթիւ են այն երիտասարդները
որոնք նախանձով պիտի ուզէին ունենալ
այս մարդուն տղուցութիւնն ու եռանդը,

կամքն ու կորույր, ստեղծագործ ուժն ու աշխատանքի սէրը:

Այդ երկտասարդներուն պիտի մաղթէի մանաւանդ ունենալ անոր հայրենասիրութիւնն ու իսկական մեծութիւնը:

Հ.Մ.Ը.Մ.ը իրեն համար եղած էր գաղութներու մէջ՝ հայութեան և հայրենիքի դրական ծառայութեան ամուր գործիք մը:

Այդ հաւատքով ալ, չէր կրնար գոհանալ հիմնադիրի տիտղոսով ու փառասպակով ու դարձած էր համաշխարհային այս Միութեան ամենէն եւանդուն մշակը:

Այդ էր որ զինքը մղեց նւթական ու բարոյական ոչ մէկ գոհողութեան առջև երկրկելու, գլուխ հանելու համար այս շրջանի վերակազմութիւնը՝ հակառակ բազմաթիւ խոչընդոտներու եւ զիտումնաւոր խաչածեւումներու: Այդ էր նաև որ, զինքը կը մղէր՝ Շրջաններու հետ համախորհուրդ՝ պատրաստելու Համազումարը, համատարած այս Միութեան վերադարձնելու իր նախկին եղբայրական միասնականութիւնը եւ անով կերտելու Հայրենիքի շուրջ ամբօրէն բոլորուած միահամուռ զանդուած մը:

Իր վերջին օրերու մեծագոյն ներազմանց Հայաստան երթը Հ.Մ.Ը.Մ.ի պատգամաւորութեան զլուխն անցած:

Տղու հոգիով այս մարդը՝ այդ Մեծ Օրը կ'երազէր, կ'երեւակայէր, կը մանրէր իր բոլոր պահերուն մէջ խանդով ու խինդով, անհուն դուրգուրանքով, գլխի վաղանի բոլորէն, դանձր ձեռքէն թռած-զացած, զողջուած տեսնելու վախով:

Ճակատագիրը այլապէս տնօրինեց, այդ հոգեկան հրճուանքն ալ շատ տեսնելով, նոյնիսկ քանի մը կաթիլ թոյն թափելով վրան...

Հոյակապ ծրագրերու մարդ էր, ուրիշներու համար ցնորական դրեթէ. իսկ իր իրապաշտ ու մանրակրկիտ կամքին առջև՝ իրականալի:

Կարճ ատենուան մէջ՝ կուղէր մօտ 3000 սկաուտներ հաղուեցնել: Շրջ. Ժողովը 2,5 միլիոն քուէարկած էր. ինքը խոս-

տացեր էր 1,5 միլիոն այս մայիսին վըճարելի:

— Ի՞նչպէս պիտի ընես, կը հարցնէի:

Անկողնին մէջ նստած, ուր երկու օր յետոյ պիտի գտնէր տանջալի մահ մը, միս-միճակ, հեռու իրեններէն, խորթ ու անտարբեր ձեռքերու ասղնտուքին տակ, կատաղի յուսահատութենէ մը յետոյ (հաւանաբար իր կեանքին միակ կատաղութիւնն ու յուսահատութիւնը), կը պատասխանէր ժպտադէմ ու հաւատալի.

— Պիտի տամ: Մէկ անգամէն չեղաւ, տասն անգամէն, բայց պիտի տամ:

Այսպէս էր Գառլօն, բոլորին համար « մեր Գառլօն »:

Չկայ այլեւս:

« Ոչ եւս է », ինչպէս կ'ըսեն: Գեո չենք հաւատար. չենք կրնար. այդ ուժեղ մարմինը, այդ առոյգ կաշմն ու սողապատէ կամքը՝ չէին կրնար այդպէս, մէկ անգամէն անհետանալ, առանց աղղանշանի, առանց իմաց տալու, առանց հրաժեշտ առնելու: Վաղը կը վարժուինք հաւանաբար, ինչպէս վարժուեցանք դեռ շատ անսովոր ուրիշ բաներու եւ այն ատեն կը զգանք անաւոր բացակայութիւնը:

Եւ այն ատեն, այն ատեն միայն, Գառլօ,՝ գործակիցներդ կը յիշեն տարիներ առաջ տրուած ներդումը՝ զոր կրկնեցիր հանդիսաւոր պահու մը մէջ՝ անցեալ տարուան վերջալոյսին, եւ ուխտը զոր իրենք կատարեցին սղաւոր սրտով ու շրջմամբ ըզեղով, դեռ քանի մը օր առաջ:

Ինչ որ սկսար, կը շարունակուի: Ինչ որ ծրագրուեցաւ, կը կատարուի քու անունովդ:

Այսպէս վճռեցին:

Գնա՛ խաղաղութեամբ:

ՄԿՐՏԻՉ ԵՐԻՑԱՆՑ

ՈՉ ԵՒՍ Է

Գառլօն չէ՛ մեռած :

Այսպէս խորհեցանք մենք, իր ամե-
նօրեայ աշխատակիցներս, երբ իր մահ-
ուան չարագէտ զոյժը մեզ հարուածեց
Կեղբոնի դրասնեակը, եւ ուր, բոլորս
ընկճուած, բաց աչքերով, մեր շուրջը ըզ-
դացինք իր ստեղծած տաքուկ մթնոլոր-
տը, ու ամէն մէկ առարկայի վրայ իր ձը-
զած Հ.Մ.Բ.Մ.ական դբոջմբ :

Մէկ վայրկեան լուսթիւն :

Մէկ վայրկեան, որուն միջոցին ամէն
մէկս վերաքաղն ըրաւ Գառլօի օգտակար
գործունէութեան : Պոլիս, երիտասարդու-
թեան խնդ օրեր, մարդական խումբերու
կազմութիւն, նիւթական լայն աջակցու-
թիւն, եղբայրական գուրդուրանք բոլոր
մարդիկներու հանդէպ, Հ.Մ.Բ.Մ.ի կազ-
մութիւն : Յետոյ արտազաղթ, Փարիզի
մէջ իր հիմնած ճաշարանը, որ եղած էր
Հ.Մ.Բ.Մ.ականներու ժամադրավայրը,
ձրի ճաշ կարօտ եղբայրներու, մարդական
խրատներ բոլոր երիտասարդներուն, ո-
ղիմպիական խաղերու կազմակերպու-
թիւն, դարձեալ նիւթական աջակցու-
թիւն, Հ.Մ.Բ.Մ.ի Յիշատակարանի
սպազբութեան իր ծախքերով : Վերջապէս
յետ-պատերազմեան շրջանի վերակազմու-
թեան խանդավառ օրեր, անքուն գիշեր-
ներ, պայքար, բոլորը Հ.Մ.Բ.Մ.ի դբո-
չին տակ հաւաքելու ձեռնարկներ, թեր-
թի հրատարակութիւն, ճամբորդադին,
հսկայ սկառտական շարժում ստեղծելու
որոշում, ի շահ Հ.Մ.Բ.Մ.ի տիտանական
աշխատութիւններու ծրագիրը, Հ.Մ.Բ.Մ.
եւ միայն Հ.Մ.Բ.Մ., ու վերջապէս իր
երկար տարիներու իղձերուն պսակումը,
Հայրենիք այցելելու վարդադոյն հեռա-
պատկեր եւ յետոյ յանկարծ մթութիւն...

Գառլօն չպիտի մեռնի :

Այսպէս խոստացանք, մենք իր Հ.Մ.
Բ.Մ.ական եղբայրներս, երբ իր դադա-
դին վրայ թափած արցունքները հազիւ
չորցած, հաւաքուեցանք Կեղբոնի դրա-
սնեակը եւ ուր մեր վրայ զդացինք, պա-
տէն կախուած իր մեծադիր նկարին, բա-
րի եւ մազնիսացող նայուածքը :

Հոս բոլորս, սեղմ կզակներով, պը-
ռստած յօնքերով վայրկեանի լըջութեա-
նը դիտակից կորովի արտայայտութեամբ,
ուխտեցինք կրկնապատկել մեր ջանքերը
զգալի չընելու համար իր բացակայու-
թիւնը, եւ զլուխ հանելու համար իր այն-
քան սիրած հսկայ դործը :

Անհատներ կան, որոնց կեանքը իրենց
խիկ համար մեծ արժէք մը չի ներկայա-
ցըներ : Անոնց համար կեանքը ուտել, խը-
մել, հանդէլ եւ զուարճանալէ աւելի բան
մըն է : Անոնց համար ապրիլ կը նշանակէ,
բարձր եւ վսեմ խոհալի մը ետեւէն վազել
եւ կանգ չառնել մինչեւ որ այդ նուիրա-
կան գործը զլուխ չելլէ : Ահա այս տե-
սակի հսկայ մըն էր Գառլօն, յաճախ կը
զոհէր իր հանգստութիւնն ու քունը, կը
զոհէր իր գործը, նոյնիսկ կը թողուր իր
այնքան գուրդուրած ընտանեկան բոյնը,
իր անուշիկ դաւակները երբ Հ.Մ.Բ.Մ.ը
պէտք ունէր իր աջակցութեանը, երբ իր
ազգին հազարաւոր դաւակները իր ներ-
կայութիւնը կը պահանջէին :

Ան, յաջողեցաւ դրեթէ իր ծրագրած
բոլոր ձեռնարկներուն մէջ. միայն մէկ
բան, ամենակարեւորը իրեն համար չի
կարողացաւ զլուխ հանել, այն է առաջ-
նորդել Հայրենիք այցելող առաքելու-
թիւնը :

Բայց մենք, կը խոստանանք իրեն, որ
Հայրենիքէն վերադարձող իր մարդիկնե-
րը, իր հայրենարաղձ հողակոյտին պիտի
բերեն բուռ մը հող Հայրենիքի ողևոր
մարդադաշտերէն, աի մը ջուր Հայրենի-
քի զուլալ աղբիւրներէն եւ փունջ մը ծա-
ղիկ Արարատեան դաշտերէն, ու ծնրադիր
իւր շիրմին առջեւ պիտի մըմնջեն :

— Գառլօ ջան, դուն բարձրացար եւ
բարձրացուցիր, կը խոստանանք հետելլ
քու օրինակիդ :

Դուն չես մեռած մեր սրտերու մէջ :
Եւ չպիտի մեռնիս, քանի քու գործդ
պիտի շաշունակուի բոլորէն :

Հանպիստ ոսկորներուդ :

ԺՊՏՈՒՆԻ

ՄԵՐ ՇՐՋԱՆԱՅԻՆ ՊԱՏԳԱՄԱԻՈՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՐ

Մեր բաղձաթիւ ընթերցողներուն ներդաստութիւնը կը խնդրենք, եթէ այս համարին բաղձաթիւ էջերը կը յատկացնենք Ֆրանսայի Շրջանի Պատգամ. Ժողովին, զիրենք կը զրկենք սովորական բովանդակութենէն:

Փոխարէս սակայն, կը կարծենք թէ ատով՝ դոհունակութիւնը կուտանք իրենց, վկաներն ըլլալու առոյգ ու կորովի շրջանի մը վերածննդեան ճիգերուն:

Կը կարծենք նաեւ թէ, հետաւոր շրջաններու մեր ընթերցողներն ու ՀՄԸՄականներն եւս ջերմօրէն կը հետաքրքրուին մեր շրջանի անցուղարձերով:

Իրօք, բաղձատարար Ֆրանսայի, Հ.Մ.Ը.Մ.ի ուրիշ ճիւղեր խաղաղ գործունէութեան շրջան մը բողոքած են այսօր, կրնանք քսել, բացի Սուրիայէն, որ վերջերս միայն ճանչցաւ աղմկալի փոթորիկի մը խաղերը:

Իսկ Ֆրանսայի մեր շրջանը, մօտ 15 տարի է կը փորձէր կուրծք տալ կուսակցական, խմբակցական թէ անհատական թաքուն կամ բացայայտ սաղբանքներու, մինչեւ պատերազմ եւ յետոյ՝ դերմանական գրաման հետեւանքով, կը դատապարտուէր կազմալուծման:

Աւելի քան մէկ տարի պէտք եղաւ լծուիլ համր ու յամառ աշխատանքի, մաքառելով մէկտեղ միշտ նոյն խաղերուն ու դաւերուն դէմ, զեկամարելով մէկտեղ շրջանը, յաջողցնելու համար մարդական բաղձաթիւ հին ու նոր Միութիւններու ձուլումը Հ.Մ.Ը.Մ.ի մէջ:

Գիտակից ու անկեղծ որեւէ Հ.Մ.Ը.Մ.ական, ազնիւ հպարտութեամբ պիտի կրնար պարծենալ՝ տեսնելով իր Միութեան Պատգամ. Ժողովին մէջ՝ ներկայութիւնը բաղձաթիւ նորերու, որոնք, առանց Կեդրոնի վարչութեան ձեռնարկին, Հ.Մ.Ը.Մ.ի հանդէպ հակառակորդի կամ նախանձոտ մրցորդի դիրքին մէջ պիտի մնային, զիրենք լիազօրող բաղձաթիւ Մասնաճիւղերով:

Մինչդեռ, այդ օր, Պատգամ. Ժողովին

կը ներկայանային Հ.Մ.Ը.Մ.ի կենսական շահերուն հանդէպ շատ աւելի ազնիւ նախանձախնդրութեամբ, շատ աւելի խոր ըմբռնումով, աւելի բարձր հայրենասիրութեամբ, քան այն՝ մէկ քանիքները, որոնք հին Հ.Մ.Ը.Մ.ականի իրաւունքներէ ճառելով, եկեր էին պառակտումի վերջին փորձ մը եւս կատարելու:

Այո՛, ճիշտ այսպէս. եկեր էին միայն ու միայն, պառակտումի վերջին փորձ մը կատարելու տեղոյն վրայ, տարի մը ամբողջ, թերթով ու բերնով՝ ըմբոստութիւն քարոզելէ յետոյ, հրապարակային վարկաբեկման վատ եւ աններելի արարքներով:

Մեր տեղեկատուութեան մէջ, ակամայ քանի մը էջ պիտի յատկացնենք անոնց, որպէսզի մեր հետաւոր շրջաններու եղբայրներն ալ դիտնան թէ կուսակցական և խմբակցական բթամտութիւնը ի՞նչ աւեր կրնայ գործել, եթէ չհսկեն, մինչեւ պառակտումի որդը չամբի վերջնապէս:

Ա Ռ Ա Զ Ի Ն Ն Ի Ս Տ

Հինգշաբթի 26 դեկտ. Բարիդ, Միութիւնալիթէի սրահին մէջ բացուեցաւ Հ.Մ.Ը.Մ.ի Ֆրանսայի Շրջանի Պատգամ. Ժողովը, կեդրոնի վարչութեան հրաւերով, որ աւելի քան մէկ տարի է, լծուած էր աշխատանքի, վերակազմելով մէկտեղ նախկին Հ.Մ.Ը.Մ.ը, անոր դրօշին տակ համախմբելու համար՝ այլանուն բոլոր մարդականները:

Շնորհիւ այդ աշխատանքին, ու նաեւ դադութին կենսական շահերուն հանդէպ՝ իրենց խոր դիտակցութեան ու հայրենասիրական բարձր ոգիին, իբր Հ.Մ.Ը.Մ.ի մասնաճիւղեր, Պատգամ. Ժողովին կը ներկայանան բաղձաթիւն ու կորովի նախկին Նորքը, Փարիզի, Մարսէյի, Լիոնի, Վիէնի եւ այլ վայրերու Հ.Մ.Ը.Մ.ի մասնաճիւղերը եւ Փր. Երիտ. Միութեան մար-

զականները (25է աւելի), այս բոլորը ձուլուած Հ.Մ.Բ.Մ.ի մէջ:

Ժողովին բացումը կատարեց՝ յանուն Առժմ. Կեդր. Վարչութեան՝ նախագահ եղբայր Գառլօ Շահինեան, որ իմաստալի ճառի մը մէջ, անդրադարձաւ Հ.Մ.Բ.Մ.ի փառաւոր անցեալին, անոր հիմնադրութեան տուն տուող պայմաններուն հայրենասիրական անխախտ ու անշահախնդիր ոգիին, որ զայն բնորոշած է եւ ատով, անվերապահ համարումը զբաւած ամբողջ հայութեան, յիշեց անոր զոհերն ու նընջեցեալները, որոնց ի յիշատակ, թելադրեց մէկ վայրկեանի յարգանք, շեշտեց հայրենիքի հանդէպ Հ.Մ.Բ.Մ.ի անվերապահ վերաբերումը եւ Հ.Ա.Բ.Մ.իութեան եւ Ծր. Երիտ. Միութեան Կեդր. Վարչութեանց եւ Նորքի ու Հ.Մ.Մ.ի շնորհակալութիւն յայտնելէ յետոյ՝ որ առանց վարանումի եւ սրտարուխ տրամադրութիւններով ընդառաջ դացեր էին միացման ձեռնարկին, ընդհանուր յուզման մթնոլորտի մը մէջ, կրկեց երզումը զոր տուած էր 25 տարիներ առաջ՝ «ցմահ ծառայելու Ազգին եւ Հայրենիքին»:

Բուն ծախքով ողջունուած այս ճառէն յետոյ՝ Կեդրոնի Վարչութեան կողմէ՝ Մկրտիչ Երիցանց տեղեկութիւններ տուաւ Պատգմ. Ժողովի նախապատրաստական աշխատանքներուն, ուղղուած հրաւերներուն, ստացուած պատասխաններուն մասին՝ եւ առաջարկեց ժողովին նշանակելու լիազօրութեանց ստուգիչ յանձնախումբ մը:

Բայց, ահա՛, ստուգիչ յանձնախումբին ղեկոյցը եւ անկէ բխած վիճելի մէկ քանի կէտեր հաղի վերջացած, ղիւանի կազմութիւնը կառնելով, Վիէնի պատգամաւոր Տէրմոյեան ձայն առաւ կարդալու համար յայտարարութիւն մը՝ յանուն Վիէնի, Լիոն-Տէսինի եւ Մարսէյի պատգամաւորներուն:

Այս յայտարարութիւնը կը քննադատէր Առժմ. Կեդրոնի կողմէ կատարուած ձեռնարկը՝ մարդական բոլոր միութիւնները Հ.Մ.Բ.Մ.ի մէջ ձուլելու, այդ ձեռնարկին մէջ կը տեսնէր բացայայտ հակում

մը՝ իբր թէ ընդդէմ որոշ հոսանքի մը եւ ժողովին՝ իրենց մասնակցութիւնը կը պայմանաւորէր՝

ա) Չեղեալ համարել կատարուած խմբական միացումները եւ հետեւարար ժողովականի հանդամանքէն զրկել Հ.Մ.Բ.Մ.ի մէջ ձուլուած մարդականներու պատգամաւորները:

բ) Ժողովը զումարել միայն ու միայն առնուաղն երկու տարիէ ի վեր Հ.Մ.Բ.Մ.ի անունը կրող եւ իբր այն կառավարութեան ճանչցուած մասնաճիւղերու ներկայացուցիչներով...

Ուրեմն, ԱՒԵԼԻ ՔԱՆ 30 ՊԱՏԳԱՄԱ. ԻՈՐՆԵՐ ԴՈՒՐՄ ԶԳԵԼՈՎ և ՄՕՏ 100.000 (հարիւր հազար) ԾՐԱՆՔԻ ԾԱՌՔ ՄԸ ԶՈՒՐԸ ՆԵՏԵԼՈՎ, Պատգմ. Ժողով զումարել միայն ու միայն ԵՐԵՎԱՆԻ ՄԱՍՆԱՃԻԴԵՐՈՒ 9 (ինք) ՆԵՐԿԱՅԱՅՈՒՅԻՉՆԵՐՈՎ...

Ու, բացուած վիճարանութեան ընթացքին, դէմ առ դէմ բացատրութիւնները պատուեցին այս պարոններուն դիմակը: Ի յայտ եկաւ որ ընդունակ են իրիկուան դէմ դրժելու, ինչ որ առտուն ստորագրած են, եւ անկեղծութեան հաւաստիքներ չոսյելէ յետոյ՝ ստորին խաղերու դիմելու, — դրժումներ եւ խաղեր՝ որոնց պըտուղը քաղելու յոյսերով՝ ուզած էին մասնակցիլ ժողովին՝ «վերջին պահուն», տարի մը ամբողջ, եւ հրապարակաւ՝ դաւելէ յետոյ Կեդրոնի Վարչութեան բոլոր ձեռնարկներուն դէմ, եւ անոր դէմ ըմբոստացւած քարոզելէ յետոյ...

Այս պարոններուն մանուածապատ եւ հակասական բացատրութիւններէն յետոյ, լախտի անողոք հարուածը տալ կը վիճակէր եղբայր Գառլօ Շահինեանի, որ անհերքելի փաստաթուղթ մը ի ձեռին, եւ անուրանալի ապացոյցներով՝ իրենց կը վերադարձէր կուսակցական շահախնդրութեան վերադրումը եւ իր ուղղած հարցումներուն յստակ պատասխան տալու պահանջով՝ փախուստի ամէն դուռ կը փակէր անոնց առջեւ:

Յետոյ, խօսք առաւ եղբ. Մ. Երիցանց, որ նամակներու եւ թերթերու դէպ մը ի ձեռին, մի առ մի ջրեց Կեդրոնի Վարչու-

Թեան ուղղուած վերադրումները. խստիւ դատապարտեց անոնք որ մասնաւոր նկատումներէ եւ շահերէ մղուած, թերթի մը մէջ տպուած գրութիւններով՝ փորձեցին « քաղաքականութեամբ » արատաւորել Գառլօ Շահինեանը, մէկը որ կեանքին մէջ՝ որեւէ կուսակցութեան սեմէն ներս ոտք չէ կոխած եւ կը մնայ իսկական Հ. Մ. Բ. Մ. -ականի տիպարը: Տղեկ ու խորամանկ այդ փորձը կը ձգտէր յանձին Շահինեանի կուսակցականութեան մեղադրանքին տակ կասկածելի ցոյց տալ Կեդրոնի Վարչութիւնը յաչս համատարած Հ. Մ. Բ. Մ. -ի:

Մարտէյլ, Վիէն ու Տէսին, առջին իսկ օրէն, թշնամական անտարբերութիւն ցոյց տուած են հանդէպ Կեդրոնի Վարչութեան եւ անոր ձեռնարկներուն: Մարտէյլ ոչ մէկ պատասխան տուած է նամակներուն. մեր թերթին հրատարակութենէն 9 ամիս յետոյ, մինչեւ այսօր՝ տարրական քաղաքավարութիւնն իսկ չեն ունեցած յայտնելու թէ ստացած են 50 օրինակ Ա. թիւէն, հակառակ բաղձաթիւղիմումներու: Եւ եթէ ստացած ու ծախած են, ո՞ւր է դրամը... Մինչ, ոչ Հ. Մ. Բ. Մ. -ական մարդիկներ՝ անձնուիրարար, դարձած են մեր թերթին տարածիչները...: Միացման ձեռնարկին դէմ դաւած են անընդհատ՝ այլապէս եւ ամօթալի խաղերով Կեդրոնի Վարչութեան պարտադրելով երեք բաղձաձախ ճամբորդութիւններ: Ու Կեդրոնը միշտ դանուած է համբերող ու ներող, յուսալով խղճահարութեան ու միութենական գիտակցութեան զարթոնք մը: Կեդրոնը չէ ուղած նոյնիսկ «բացայայտ ըմբռնացման» մեղադրանքի տակ ձգել Մարտէյլի Վարչութիւնը, որ գիտակցօրէն ընդհ. ժողովին իբր պատգամաւոր ընտրել կուտայ պատժուած երկու անձեր: Տարի մը ամբողջ իր գոյութիւնը անտեսել, իր հեղինակութեան դէմ հրապարակաւ մաքտել յետոյ, Մարտէյլի, Վիէնի ու Լիոն-Տէսինի կողմէ ցոյց տրուած փութկոտութիւնը մասնակցելու այս ժողովին, մղուած ենք նկատելու իրենց սխալները սրբազրելու անկեղծ փորձ մը: Բայց ստիպուած ենք

հաստատելու նոր խաղ մը, — քանզի այս ժողովը... առարկութիւններով որոնք կը բաւեն յետին մտքի անհերքելի ապացոյցը բերելու մեղի:

Կուսակցականութիւն...: Այդ շինծու վերադրումը ինքնին կը փլի այս ժողովին մէջ, եւ Կեդրոնի Վարչութեան գլուխը՝ Գրիգոր Մերձանօֆի եւ Գառլօ Շահինեանի ներկայութեան առջեւ:

«Վերջին պահուն հապճեպ» կարողութիւններ: Ճիշտ մէկ տարի առաջ սկսուած միացման ձեռնարկ մը չի կրնար հապճեպ կամ վերջին պահուն կարողութիւն լլայլ: Եւ եթէ չըլլային Մարտէյլի, Վիէնի, Լիոն-Տէսինի խաղերը, այս ժողովը գումարուած պիտի ըլլար անցեալ մայիսին...

Եթէ գանուեցան մէկ քանի մասնաճիւղեր որոնք, նոր միացան Հ. Մ. Բ. Մ. -ի, պատասխանատուութիւնը կը ծանրանայ յայտարարութեան հեղինակներուն վրայ: Լիոնի «Սեւան»ը նախկին Ֆր. Եթիտ-Մարզական, միացման իր առաջարկներուն հանդէպ զիտումնաւոր անտարբերութիւն տեսնելէ վերջն է որ զիմած է ուղղակի Կեդրոն:

Աւելի ծանր է Վիէնի պարագան. հող վնքի վնքը հին Հ. Մ. Բ. Մ. -ական յորձորձող կազմը, երկար ժամանակ, նիւթապէս եւ բարոյապէս օգտազործելէ յետոյ Հ. Մ. Մ. -ի կարգ մը առաւելութիւնները, թշնամացած է բացայայտօրէն կուսակցական նեղմտութեամբ եւ քանիցս ու կոպտօրէն մերժած է Հ. Մ. Մ. -ի միացման առաջարկները:

Գալով յայտարարութեան ուրիշ մէկ պայմանին որ տխուր եւ հակազգային մտայնութիւն մը երեւան կը բերէ, պարզապէս ժխտումն է ազգային իրաւունքներու: Պայման կը դնէք այս ժողովիցն ներս առնել միայն այն մասնաճիւղերը, որոնք առնուազն երկու տարիէ ի վեր, իբր Հ. Մ. Բ. Մ. - ճանչցուած են օրէնքով: Ո՛չ մէկ երկրի մէջ, որեւէ օրէնք չապահովէր հայ ժողովուրդին ազգային իրաւունքները, և պաշտօնական թիւի մը կապուելով ազգային իրաւունքներ ապահովելու այս եղանակը, ինքնին արդէն՝ բաժանումի առա-

Ջին մեկնակէտը կը դառնայ բոլոր անոնց ձեռքին մէջ, որոնք անընդհատ համերաշխութիւն ծամծմելով՝ վէճ ու սպառակտում կը սերմանեն: Այդ ըմբռնումը՝ ո՛չ միայն Հ.Մ.Բ.Մ.ի, այլ ուրիշ որեւէ միութեան մէջ պէտք է վերջ դնուի, եթէ իրօք կ'ուզենք գործակցութիւն ստեղծել բոլոր տարրերուն միջեւ: Հ.Մ.Բ.Մ.ը համազգային կազմակերպութիւն մըն է, բայց իր շրջաններով՝ ենթակայ ամէն մէկ երկրի օրէնքին: Եթէ փորձէ կապուած մնալ ամէն մէկ երկրի օրէնքին տառին, ատով իսկ, իր ձեռքով՝ մահացու հարուած կուտայ իր համազգային բնոյթին:

Եղբայր Երիցանց իր խօսքը վերջացուց ըսելով.

— Որովհետեւ քիչ յետոյ պիտի առաջարկեմ ձեզ ետ առնել ու չեղեալ համարել այդ յայտարարութիւնը, որ չի կրնար ձեզ համար պատուարեր տեղ մը զրաւել մեր դիւանաթուղթերուն մէջ, պէտք է նաեւ ըսեմ ձեզի, թէ ձեր ելոյթը անակնկալ մը չեղաւ մեզի համար: Նախատեսեր էինք. երբ Մարտէյէն մի օր 1000 Փրանք կը նուիրէ թերթի մը մէջ քաջալերելու համար պառակտումը, թմբկահարութեամբ, երբ ուրիշ մը նոյն ձեռով՝ կը թելադրէ Կեդր. Ֆրանսայի մասնաճիւղերու առանձին պատգամ. ժողով հրաւիրել, ձեր զաղտնիքը դուք իսկ մատնած կ'ըլլաք: Հիմա դիտենք թէ այդ է ձեր միտքը: Բայց եթէ պիտի բաժնուիք, դուք ալ քը: Բայց եթէ պիտի աժնուիք, դուք ալ դիտցէք թ կրնաք այս Միութիւնը տասը կտորի վերածել, բայց այդպէս ալ կը մնաք, ամէն օր հալելու եւ կորսուելու համար ի վերջոյ:

Յաջորդաբար խօսք առին եղբայրներ Աթթարեան, Մալումեան, Շահինեան եւ Մերճանօֆ, կոչ ուղղելով չխանդարելու Հ.Մ.Բ.Մ.ի միասնականութիւնը, միութեան կենսական շահերը չզոհելու անհատական կամ խմբակցական նկատումներու:

Պարոնները մնացին անդրդուելի, անհամբեր սպասելով նիստին վերջաւորութեան՝ մեկնելու եւ այլեւս չվերադառնալու համար:

Դիւանը 4-5 անգամ պահանջեց իրեն յանձնել կատարուած յայտարարութիւնը, ինչպէս պարտաւոր էին ընել՝ առանց որ եւ է հրաւերի սպասելու:

Վիէնի պատգամաւոր Տէրմոյեան վարդապետ, որ կայրդացեր էր գայն, ամէն անգամուն ալ խոստացաւ...

Բայց մեկնեցան առանց որեւէ յայտարարութիւն յանձնելու, մեկնելէ մէկ վայրկեան առաջ դարձեալ կրկնելով իրենց խոստումը...

Ձէլն կրնար դիւանին վստահիլ գրութիւն մը, որուն բովանդակութիւնը, պարզապէս՝ իրենց դատապարտութիւնն էր:

Այս պարոններուն ընթացքին իբր հետեւանք, ժողովը, մէկ ձեռնպահութեամբ, քուէարկեց հետեւեալ բանաձեւը:

Բանաձեւ պառակտիչներու մասին
Վ Տ Ա Ր Ո Ի Մ

Պատգամ. Ժողովս, իր առաջին նիստին սկզբնաւորութեան ցաւով արձանագրեց Լիոն - Տեսիլի, Վիէնի եւ Մարտէյի պատգամաւորներուն պառակտումի ձեռնարկը եւ հակառակ բազմաթիւ եղբայրներու կողմէ քանիցս կրկնուած թախաձագին կոչերուն՝ չեղեալ նկատելու իրենց անունով կարգացուած յայտարարութիւն մը, որ իր բովանդակութեամբ ժխտման իսկ էր Հ.Մ.Բ.Մ.ի եղբայրական ոգիին, գործակցութեան եւ համերաշխութեան համազգային անհրաժեշտ պէտքին եւ կը ձգտէր խախտել Պատգամ. Ժողովի կազմն ու օրինականութիւնը, մնացին անդրդուելի, խուսափելով Դիւանին յանձնելէ իրենց գրաւոր յայտարարութիւնը, հակառակ իրենց կրկնակի խոստումներուն եւ հետացան, առանց կատարելու պատգամաւորի իրենց պարտականութիւնը,

Ժողովս միաձայնութեամբ կը դատապարտէ այս պատգամաւորներուն անվայել եւ հակամիութենական ընթացքը եւ զանոնք կը յայտարարէ ընդմիջտ վտարուած Հ.Մ.Բ.Մ.ի շարքերէն,

Կոչ կ'ուղղէ զանոնք լիազօրող Մասնաճիւղերու անդամներուն որ դատա-

պարտելով լուկ կուսակցական եւ անձնական նկատումներէ առաջնորդուած այս ելոյթը, ենթարկուին միայն ու միայն սոյն Պատգմ. Ժողովէն բխած Շրջ. Վարչութեան:

Միւս կողմէ պարտք կը դնէ Շրջ. Վարչութեան վրայ որ ջանք չխնայէ հանրութիւնը լուսարանելու այս տղեղ ելոյթին մասին, ի հարկին պարզելով անոր բոլոր ներքին ծալքերը:

Կը լիազօրէ Շրջ. Վարչութիւնը մէկ ամիս պայմանաժամ տալ վտարուած պատգամաւորները ըիւրօրոյ Մասնա-ճիւղերուն, ենթարկուելու Պատգմ. Ժողովին, անոր որոշումներուն եւ անկէ բխած Շրջ. Վարչութեան ու պայմանաժամի լրացումէն յետոյ, չճանչնալ դանձիւք իրր Զ.Մ.Ը.Մ.ի Մասնաճիւղ, եթէ մինչ այդ չեն ենթարկուած:

ԾԱՆՈԹ.— Վերջնապէս եւ անդանալի կերպով վտարուած են Վիէնի պատգամաւոր Տէրմոյեան վարդապետ եւ Մարտէյի պատգամաւորներէն Գրիգոր Փիլիկեան, որոնք, Պատգմ. Ժողովէն յետոյ՝ ստապատիր յայտարարութիւն մը հրատարակութեան տուած էին «Յառաջ» թերթի առաջին էջին վրայ, հետագոյ 9 պատգամաւորներու անունով:

Ստոյգ գիտեմք թէ 9 հոգիի անունով տրուած այս յայտարարութեան՝ լուր չեն ունեցած 9 հոգիէն շատերը...

Ժողովը՝ տրուած որոշման գործադրութիւնը վտարելու բնէն ոմանց մասին՝ ճշգրտած է Շրջ. Վարչութեան կամքին, եթ' անոնք զըջուած յայտնեն:

Բ. Ն Ի Ս Տ

Բ. նիստի սկզբնաւորութեան, եղբ. Մ. Երիցանց յայտարարեց ժողովին վերջնական կազմը, հետեւեալ պատգամաւորներով:

ՓԱՐԻԶԵԱՆ ՇՐՋԱՆ

Փարիզ քաղաք.— Երօն Աստուրեան:
Առնուիլի.— Յ. Յովակիմեան:
Անիէն-Պուա Քօլօմպ.— Սպ. Սարաֆեան, Հայկազ Սիւննեան:

Ալֆօրվիլ.— Մալուճեան Մ., Գարկաւան, Քէպապճեան, Նօտարեան, Թաղուրեան, Ուղունեան:

Արաքս Մասնաճիւղ.— Օն. Դարբինեան, Տօնիկեան:

Մուլիս.— Զ. Մուրատեան, Հապէշեան: Իքալի եւ Պանեթօ.— Վ. Քիւփեան:

Մէտոնի եւ Քլամառ.— Յ. Գարայեան:

Շալիլի եւ Վիքօփիլ.— Աստուր Պաղտասարեան:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՇՐՋԱՆ

Պուշ տիւ Ռօն.— Սարգիս Ալթունեան, Ա. Ադամեան, Ժիկամեան:

Սէնթ Անթուան.— Անդր. Պաղտասարեան (2 ձայն):

Պուլ. Օտտօ եւ Պօմօն.— Աւետիս Եղիայեան (2 ձայն):

Գամի-Ֆրէդ եւ Կարտան.— Ժ. Ժամկոչեան (2 ձայն):

Լա Սիօրա եւ Սէն ժէրօն.— Մանուկ Մանուկեան (2 ձայն):

Վալպարէլ եւ Սէնթ Մարկիլիք.— Կիր. Աւետիքեան:

Սէն Լու.— Ս. Ալթունեան:

Էքս.— Ալանեան:

Լիօն, «Սեւան» մասնաճիւղ.— Օ. Եղիայեան, Պետօ Մանուկեան:

Վիէն, «Արարատ».— Մամբրէ Ալթունեան, Յակոբ Պաղտասարեան:

Տրակիմեան.— Պերճ Չաքրճեան:

Նիս.— Վերջին նիստին միայն կրցաւ ներկայանալ եղբ. Սալոյեան:

Կեդր. Վարչութիւն.— Ժպտունի:

Սկ. Վերին Մարմին.— Ժիրայր Մինթանճեան:

ԻՆՈՐՀՐԴԱԿՑԱԿԱՆ ՁԱՅՆԵՐ

Հ. Ա. Ը. Մ.— Մեսրոպ Աստուրեան:
Ֆր. Երիտ. Մ.— Պ. Մուրատեան:

Ֆր. Շրջ. Սկ. Խարիտրդ.— Սերոբ Աւրորեան:

Վիէն՝ Սկ. Խմբապետ.— Համբիկ Չաքրեան:

Մարտէյլ՝ Սկ. Խմբապետ.— Դաւիթեան:

Մարտէյլ.— Կեդր. Վարչութեան մասնաւոր հրաւերով՝ Հրանդ Աթթարեան:

Փարիզ.— Ստ. Գրքճեան:

Պատգամաւորներու միահամուռ բաղձանքով, եւ երկարատեւ ծափերու մէջ՝ նախագահութեան հրաւիրուեցաւ և զորայր Սարգիս Ալթունեան, որուն յամառ ու անշահախնդիր աշխատանքը յօդուտ Հ.Մ.Բ.Մ.ի զօրացման եւ ալլազան մարզականներու միացման, արժանի է ամէն գնահատանքի:

Ընդհ. քարտուղարութեան կոչուեցաւ Ժիրայր Մինթանճեան: Քարտուղարներ՝ Ա. Եղիայեան, Ճիկամեան, Յ. Պաղտասարեան, Հայկազ Սինանեան:

Յաջորդաբար լսուեցան մասնաճիւղերու գործունէութեան ղեկոյցները:

Եղբ. Ք. Ժպտունի տեղեկութիւններ տուաւ Առժմ. Կեդրոնի Վարչութեան կազմութեան պարագաներուն եւ նպատակներուն, ինչպէս նաեւ Ֆրանսայի շրջանի վերակազմութեան աշխատանքներուն մասին: Խանդավառ ծափերով լինումիջուկեցաւ իր ղեկոյցը, երբ կը յայտնէր թէ այժմ լրացած քլլալով Ֆրանսայի շրջանի վերակազմութեան բազմապահանջ աշխատանքը, Կեդրոնի Վարչութիւնը ասիւց յետոյ պիտի լծուի գործնական գետնի վրայ դրնելու Սփիւռքի եւ Հայրենիքի մարդիկներու յարաբերութիւնը, եւ մասնաւորաբար փութացնելու, Հ.Մ.Բ.Մ.ի համագումարի նախապատրաստական աշխատանքները:

Զեկոյցներէն յետոյ կատարուած քննադատութիւնները, ճոխ էին հիմնաւոր դիտողութիւններով: Քանիցս շեշտուեցաւ թէ Ֆրանսայի մէջ, Հ.Մ.Բ.Մ.ը ցարդ, առաւելապէս ուժ տուած է Փութպօլի, անտեսելով մարմնակրթանքի միւս ճիւղերը եւ մասնաւորաբար, ցաւով հաստատուեցաւ իզական սեռին բացակայութիւնը՝ մասնաճիւղերու մէջ: Պահանջը դրուեցաւ որ ընտրուելիք Երջ. Վարչութիւնը ամէն ջանք ի գործ դնէ՝ ծրարի առաջադրութիւնները ամբողջութեամբ զլուխ հանելու եւ մանաւանդ, հայ իզական սեռը մղելու մարմնակրթանքի, լաւագոյն եղանակը՝ սինեմաներու եւ պարասրահներու ամենօրեայ յաճախումէն զանոնք փրկելու եւ առողջաբար շարժումի ճաշակը տալու անոնց:

Վիճարանութիւնները փակուեցան հետեւեալ բանաձեւով.

ԲԱՆԱԶԵԻ

«Պատգմ. Ժողովը, լսելէ յետոյ մասնաճիւղերու գեկոյցները եւ Պատգմ. Ժողովի կազմակերպիչ Առժմ. Կեդր. Վարչութեան տեղեկատուութիւնն ու լրացուցիչ բացատրութիւնները, հպարտութեամբ կ'արձանագրէ մասնաճիւղերու կողմէ կատարուած աշխատանքները, պատերազմի եւ գրաւման շրջանի հետեւանֆով պարտադրուած կազմալուծումէն յետոյ՝ ոտքի կանգնեցնելու համար Հ.Մ.Բ.Մ.ը՝ բոլոր հաշարնակ վայրերուն մէջ, ինչպէս նաեւ, անոնց պատուաբեր գործունէութիւնը, հակառակ բազմաթիւ դժուարութիւններու և անկայատ պայմաններու:

«Կը շնորհաւորէ Առժմ. Կեդր. Վարչութիւնը վերակազմութեան իր արդիւնաւետ աշխատանքներուն եւ ի մասնաւորի, մարզական այլ եւ այլ միութիւններու Հ.Մ.Բ.Մ.ի միացման ձեռնարկին համար:

«Ուրախութեամբ կ'ողջունէ իր ծոցին մէջ ձուլումը Նորքի, Հ.Մ.Մ.ի եւ Երիտ. Միութեան մարզական խումբերուն: Ու պարտք կը դնէ շրջանի եւ մասնաճիւղերու վարչութիւններուն եւ ամէն մէկ անդամի վրայ, որ գորավիզ կանգնելով Առժմ. Կեդրոնի Վարչութեան, շարունակեն ի կատար ածել մարզական բոլոր խումբերուն միացման ձեռնարկը՝ Հ.Մ.Բ.Մ.ի անունին ու դրօշին տակ, ջանալով փարատել անոնց վերջին վարանումները, Հ.Մ.Բ.Մ.ը դարձնելու համար մարմնակրթական միակ կազմակերպութիւնը՝ բոլոր ստորաբաժանումներով:

ԿԻՆԵՐՈՒ ՄԱՍԻՆ

«Պատգմ. Ժողովս, ցաւով կը հաստատէ իր մասնաճիւղերուն մէջ՝ հայ իզական սեռին բացակայութիւնը եւ Հ.Մ.Բ.Մ.ի ծրագրին հիմնական մէկ կէտին պակասը լրացնելու համար, պարտք կը դնէ շրջանի եւ մասնաճիւղերու վարչութեանց վրայ ամէն ջանք ի գործ դնել, կազմակերպելով իզական մարմնակրթանքի միւլը, լայն տեղ յատկացնելու հայ իզական սեռին»:

ԵՐԿՈՒՔՈՒԿԷՍ ՄԻԼԻՈՆԻ ՎԱՐԿ
ՄԸ ՍԿԱՌՈՒՏԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ

Պատգամ ժողովը մասնաւոր ուշադրութեամբ արծարծեց սկառուտական հարցը, այն խոր դիտակցութեամբ թէ, Սփիւռքի դժնդակ պայմաններուն մէջ, երբ ոչ մէկ օրէնք մեզ կ'ապահովէ ազդային տարրական իրաւունք մը, սկառուտական դաստիարակութիւնը կը մնայ լաւադոյն պատնէշը նորահաս սերունդին սպառնացող ուժացման եւ այլատեսութեան վտանգներուն դէմ:

Վիճարանութիւնները բացաւ Մկրտիչ Երիցանց, բերելով Առժմ. եղբ. Վարչութեան եւ Սկառուտ. Վերին Մարմնի մտահոգութիւններն ու տեսակէտները, ու հարցերը որ դրաւ, վնասելով անոնց պատասխանները, յանդեցան միաձայնութեամբ ընդունուած բանաձեւի մը, որ այս շրջանի հայ սկառուտիզմին համար, կոչուած է դասնալու անօրինակ զարգացման ազդանշան մը:

Եղբ. Գառլօ Շահինեան խօսեցաւ մասնաւորաբար «Հայ Արի» կոչուած կազմակերպութեան վրայ, որ օգտագործելով ձէմպօրի մասնակցութեան իր իրաւունքը, դարձեալ կը փորձէ քէն ու պառակտում սերմանել սկառուտներու միջեւ, ինչպէս քրած է ցարդ, Հ.Մ.Բ.Մ.էն անջատուելու հրաւէր կը կարդայ սկառուտներուն: Այդ շարժումը սակայն, հակառակ իր երկար տարիներու գործունէութեան, չկրցաւ ծաւալիլ ու մանաւանդ, հակառակ իրր հայ սկառուտական «միակ» կազմակերպութեան իր յաւակնութեան չկրցաւ վստահութիւնը դրաւել հայ ժողովուրդին, որուն ծանօթացնել այդ դաւադրութեան ներքին ծալքերը, մեզ կը դառնայ նուիրական պարտականութիւն մը, երբ այսօր, տարիններու լռութենէ յետոյ, կը հաստատենք թէ սկառուտութեան բարոյական բարձր դաւանանքը տեղի կուտայ անպատկառութեան, գոռոզութեան եւ եղբոր հանդէպ ատելութեան նշանաբաններու:

Տկարութեան շրջան մը բոլորեց Հ.Մ.Բ.Մ.ը: Այդ շրջանը փակուած է այլեւս: Պիտի պաշտպանենք մեր բոլոր իրաւունքները օրինաւոր եւ ազնիւ ամէն միջոցներով:

Որովհետեւ, մեր իրաւունքը հայ ժողովուրդին եւ անոր նորահաս սերունդին իրաւունքն է:

Եղբ. Կարօ Ուշաքլեան խօսեցաւ սկառուտիզմի զարգացման անհրաժեշտ կարգ մը պայմաններու մասին:

— Մեր Միութիւնը, ըսաւ իր տարածուն հանդամանքը կը պարտի սկառուտական կազմակերպութեան:

Փութպօլը որուն մեծ չափով ուժ տրուած է, մասնաւորապէս Փրանսայի մէջ, ի վնաս սկառուտութեան, որոշ թիւով երիտասարդներ միայն կը պարփակէ իր մէջ եւ ան ալ որոշ տարիքէ վեր: Մինչդեռ սկառուտութիւնը արմատական միջոց է հայ պատանեկութիւնը զանդուածային կերպով ընդգրկելու եւ մարզելու տեսակէտէն: Անոր միջոցաւ, ամէն տիպի պատանի առիթ կը զտնէ իր կարողութիւնները զարգացնելու եւ մարզելու: Կը վարժուի կարգապահութեան, ճշգրտագիտութեան, կոկիկութեան եւ պարզ ու առողջապահ կեանք վարելու: Սկառուտութիւնը զլիաւոր աջակիցն է ծնողքին, մանուկներու դաստիարակութեան մէջ: Բարոյականի քիտակցութիւնը, որուն այնքան պէտք ունինք Հայերս, սկառուտութեան միջոցաւ կարելի է պատուաստել պատանիներու մէջ:

Երկար է վերլուծել հոս, սկառուտութեան բարիքները:

Սակայն այս բոլոր առաւելութիւնները կարելի է ձեռք բերել, պատրաստուած եւ գիտակից խմբապետներով, վարիչներով, որոնց պակասը կը զգան նոյնիսկ միւս մեծ ազգերը: Հ.Մ.Բ.Մ.ը, իր կարելին պիտի ընէ պատրաստելու համար, ոչ թէ հագուստով եւ ձեւով միայն խմբապետներ, այլ հոգիով եւ դիտակցութիւնով լեցուած տարրեր, Հ.Մ.Բ.Մ.ի նպատակը եւ իտէալը իրագործելու կարող:

Փութպօլը կը զատէ այն տարրերը, որոնք կրնան խաղաղաշտի վրայ, խումբին եւ անոր պատկանած միութեան պատիւը բարձրացնել քանի մը ատենի համար:

Սկառուտութիւնը կը նայի շատ աւելի հեռուն: Ան, իր մէջ կ'առնէ բոլորը, ինչ կարողութեան ալ պատկանին: Մարմնա-

պէս յարմարներուն հետ համահասար, Փիզիքապէս տկար կամ հողեպէս երկչոտ պատանիններն ալ, տալու համար իրենց նկարագրին յարմար կրթութիւնը: Սկսու- տութիւնը անխորական ողիով կը մօտե- նայ բոլորին: Ահա թէ ինչո՛ւ մենք այնքան կարեւորութիւն կուտանք եւ պէտք է տանք անոր, մեր ուժերուն մեծագոյնը յատկացնելով այդ շարժումին»:

Կարծիքներու փոխանակութենէն յետոյ, ժողովը անցաւ սկսուտիղմի զարգացման տրամադրուելիք նիւթական միջոցներու քննութեան: Մասնաճիւղերու պատգամա-ւորները խոստացան հասոյթներու առա-ւելագոյնը, առնուադն 60 առ հարիւրը տրամադրել:

Մանդավառ տւ երկարատեւ ծափերու մէջ, Գ. Շահինեան յայտնեց թէ պիտի կրնայ մինչեւ յառաջիկայ մայիս՝ իր մի-ջոցներով տրամադրել մէկ միլիոն՝ նոյն նպատակին:

Նախատեսուեցաւ յառաջիկայ տարուան համար՝ երկուքուկէս միլիոնի գումար մը, որ պատրաստ պէտք է ըլլայ մինչեւ մայիս 1ը:

Պատգամ. Ժողովը, միաձայնութեամբ քուէարկեց հետեւեալ բանաձեւը սկսու-տիղմի մասին:

«Պատգամ. Ժողովս, լսելով սկսուտական խնդրի մասին լայն բացատրութիւններ, անգամ մը եւս եւ վնասար կը յայտարար-րէ քէ՛»

«Հ.Մ.Բ.Մ.ը ըլլալով Սփիւռքի հայու-թեան մարզական եւ մարմնակրթական առաջին, միակ եւ ազգային համադաշնակ-ցութիւնը, քանչեւ ազգ. իշխանու-թիւններէն, կազմակերպութիւններէն, ինչ-պէս նաեւ, Հայաստանի Ֆիզկուլտուրայի վարչութեանէն,

«Հայութեան մէջ՝ իբր սկսուտիղմի առաջին հրահրիչն ու կազմակերպիչը՝ առնոր տարածման ու զարգացման համար կատարած ըլլալով մեծագոյն գոհողու-թիւնները, եւ ապառինած՝ գաղութիս ա-մուր վստահութեան որուն արժանի եղած է,

«Զի կրնար սկսուտիղմի միակ դեկա - վարի եւ հովանաւորի իր իրաւունքները գիջանիլ որեւէ մէկուն կամ ուրիշ կազմա-կերպութեան,

«Եւ իրմէ դուրս չի քանչեւ որեւէ սկս-ուտական խմբակցութիւն,

«Այս նկատումներով, պարտք կը դնէ շրջանի մասնախնդրուն վրայ, ո՛չ մէկ ջանք խնայել որպէսզի իրենց կից ստեղ-ծուին սկսուտական խումբեր եւ նիւթա-կան ամէն կարելի միջոցներով ստարելի անոնց տարածման ու զարգացման,

«Կը դառնապարտ սկսուտիղմը Հ.Մ.Բ.Մ.էն անջատելու ամէն ձեռնարկ եւ կը յանձնարարէ վարչութիւններուն անվա-րան եւ հրապարակաւ դիմակագրած ընել բոլոր անոնք որ կը ձգտին պառակտել սկսուտական կազմը, խստիւ պատժել ա-նոնք որ սկսուտիղմի հանդէպ մեր ըմբռ-նումներէն կը շեղին որեւէ պատրուակով,

«Կը շնորհաւորէ Առժմ. կեդր. վարչու-թիւնը եւ Սկսուտական վերին Մարմինը՝ ծրագրուած Սկսուտ. դպրոցին համար եւ ջերմօրէն յաջողութիւն մաղթելով, կ'իւ-րացնէ անոնց ձեռնարկները՝ Հ.Մ.Բ.Մ.ի սկսուտական իրաւունքներու պաշտօնա-կան քանաչման համար:

«Կը բեղադրէ Առժմ. կեդր. վարչու-թեան եւ Սկսուտ վերին Մարմինը՝ փու-թով ձեռնարկել սկսուտիղմի վարչական կանոնադրութեան մը մշակման, սկսուտ-իրաւասուններու հետ խորհրդակցութեամբ եւ զայն դնել գործադրութեան՝ մինչեւ յաջորդ Պատգամ. Ժողով»:

Այս բանաձեւին քուէարկութենէն յե-տոյ, ժողովը անցաւ Շրջանի վարչութեան պիտմէի քննութեան, զեկուցարեր Սար-գիս Սուպետբեանի բացատրութիւնները լսելէ յետոյ:

Չորրորդ եւ ուրեմն փակման նիստին, պատգամաւորներու միահամուռ բաղձանքով, նախադասութեան հրաւիրուեցան Միութեանս հիմնադիրներէն Գրիգոր Մերձանօֆ եւ Մարտէլլի ամենէն ետանդուն եւ վաստակաւոր անդամներէն Հրանդ Աթթարեան:

Յաջորդաբար լսուեցան Միութեան պաշտօնաթերթին Հ. Մ. Ը. Մ. — Հայ Ակաուտի եւ ծրագիր-կանոնագրի վերաբերեալ զեկրոյցներ՝ թերթին խմբագրին՝ Մկրտիչ Երիցանցի կողմէ, որ ինքն իսկ թուելէ յետոյ թերթին բովանդակութեան կարգ մը թերութիւնները, պարզեց նաեւ անոնց պատճառներն եւ ներկայացուց կարգ մը առաջարկներ, մէկ կողմէ թերթին տարածումը ապահովելու, միւս կողմէ՝ անոր բովանդակութիւնը ճոխացնելու համար:

Բոլոր պատգամաւորներու արտայայտութիւնները թերթին մասին, ոչ մէկ կասկած կը ձգեն թէ մասնաձիւղերը պիտի ջանան ոչ միայն զայն ինքնապահ պարձնելու կարճ ժամանակի ընթացքին, այլ եւ Կեղրոնի Վարչութեան համար զայն վերածելու հասոյթի աղբիւրի մը, որ պիտի յատկացուի հիմը դնելու Հ. Մ. Ը. Մ. ի Մատենաշարին:

Գարով ծրագիր-կանոնագրին, որ վաւերացուեցաւ միաձայնութեամբ եւ մէկ քանի փոքրիկ փոփոխութիւններով, զեկուցարները բացատրեց թէ մշակուած է մէկ քանի զլխաւոր մտահոգութիւններով, — Այս շրջանի կապը ընդհ. Հ. Մ. Ը. Մ. ի անոր ողիին ու զազափարարանութեան հետ, ամուր ու անվթար պահել: Առ այդ՝ ամբողջութեամբ եւ օրուան պահանջին համաձայն՝ մէկ քանի յաւելումներով, նպատակի եւ միջոցներու բաժինը առնուած է Պոլսոյ համազումարին մէջ ընդունուած ծրագիր — կանոնագրէն: Վարչական բաժնին մէջ՝ ուղուած է բարձրացնել վարչութիւններու հեղինակութիւնը՝ եւ անոնց գործունէութեան ճամբուն վրայ՝ հեռացնել ամէն խոչընդոտ որ կրնայ դանոնք մատնել վարանումի եւ երկուութեան:

Միւս կողմէ, նկատի առնելով, ցաւալի նախընթացներ, ուղուած է վերջ դնել ինքնազուլս գործունէութեան եղանակին որ կը խանդարէ Հ. Մ. Ը. Մ. ի ներդաշնակութիւնը եւ եթէ կը նպաստէ մէկ քանի բախտաւոր մասնաձիւղերու զարգացման, միւս կողմէ սակայն՝ կը վտանգէ հասարակաց նպատակին յաջող հետապնդումը:

Սկաուտական հարցի վիճարանութեան ընթացքին յայտնուած մտահոգութիւնները նախատեսուած են ծրագրի մշակման ընթացքին: Խոր քննութեան ենթարկելէ յետոյ սկաուտիզմի տկարութեան պատճառները այն շրջանին մէջ՝ ուր պարարտ հող կայ, ուղուած է վերջացած տեսնել վէճի ու պառակտումի ամէն պատրուակ եւ Հ. Մ. Ը. Մ. ի վերադարձնել այս շարժումը պատասխանատուութեամբ առաջնորդելու իր իրաւունքը:

Ծրագիր-կանոնագրի, նիւթական եւ բարոյական մեծ բեռան տակ կը ձգէ մասնաձիւղերը: Փոխարէն՝ անոնց իրաւունք կուտայ իրենց հսկողութեան ենթարկելու սկաուտական շարժումը: Տարիներու փորձը ցոյց կուտայ թէ Հ. Մ. Ը. Մ. կն դուրս սկաուտիզմը զարգանալու որեւէ հնարաւորութիւն չունի: Իսկ անոնք, որ կ'ուզեն սկաուտիզմով ծառայել հայութեան, պարտաւոր են ենթարկուիլ Հ. Մ. Ը. Մ. ի:

Կանոնագրի քուէարկութեամբ, ժողովին աշխատանքները վերջացած ըլլալով, դիւանը՝ քանի մը վայրկեանի դադար տուաւ, խորհրդակցութիւններ կատարելու համար՝ Շրջ. Վարչութեան ընտրութեան մասին:

Բոլոր պատգամաւորներու բաղձանքին ընդառաջ երթալով, նախադաս Գ. Մերձանօֆ ժողովին ներկայացուց ցանկ մը, որ բուն ծափերու մէջ, ձեռամբարձ քուէարկութեամբ ընդունուեցաւ:

Շրջ. Վարչութիւնը կազմուեցաւ հետեւեալ եղբայրներէն. — Սոլ. Սարաֆեան, Ժիրայր Մինթանճեան, Սանոյեան Վահրամ, Գարայեան Յ., Սինանեան Հայկազ, Գիւրճեան Վաղարշ, Ասատուրեան Մերօն, Գարկայեան, Թաղութեան, Ուղունեան, Յովակիմեան, Հապէշեան, Խանճեան Վահրամ:

Վերակազմութեան այս շրջանին, նկատի առնելով գործին բազմաթիւ պահանջները եւ դիւրացնելու համար Ծրջ. Վարչութեան գործը, որոշուեցաւ նաեւ հեռաւոր մասնաճիւղերէ ներկայացուցիչներ աւելցնել, որոնք, իրենց անդամակցութիւնը պիտի կրնան արժեցնել, առանց ուղղակի միջամուխ ըլլալու տեղական վարչութեանց գործունէութեան, հսկելու տրուած որոշումներու կիրարկման եւ իրեն թելադրութիւններով, զարկ տալու նպատակին հետապնդման:

Այսպէս, Մարտէյի ենթաշրջանէն ընտրուեցան Աթթարեան Հրանդ, Ալթունեան Սարգիս, Ռաչիկեան Տաճատ, Պաղտասարեան Անդր., Համբարձումեան, Մկրտիչեան, Չաքմաքճեան:

Կեդր. Ծրանսայի ենթաշրջանէն՝ Մամբրէ Ալթունեան, Յ. Պաղտասարեան, Եղիայեան եւ Մանուկեան:

Հեռաւոր մասնաճիւղերու այս ներկայացուցիչները, տարին երկու անգամ, լիակատար նիստ պիտի գումարեն Ծրջ. Վարչութեան հետ, ընդհանուր քննութեան ենթարկելէ յետոյ անցեալ գործունէութիւնը, մշակելու համար յառաջիկայ վեցամսեայ գործունէութեան ծրագիր մը:

Կը կարծենք թէ, Պատգմ. Ժողովը իմաստուն եւ հեռատես կարգադրութիւն մը ըրած եղաւ, նկատի առնելով գործին բազմաթիւ պահանջներն ու դժուարութիւնները:

Վերակազմութեան այդ շրջանը՝ Հ. Մ. Ը. Մ. ի վարիչներուն առջեւ կը բանայ գործունէութեան շատ աւելի լայն ու յոգնեցուցիչ, բայց միեւնոյն ատեն, խոստովներով լի դաշտ մը:

Ոչ միայն, ստուար բազմութեամբ, պէտք է հայ երիտասարդութիւնը համախմբել Հ. Մ. Ը. Մ. ի դրօշին տակ, այլ իւրաքանչիւրը իր ընդունակութեան եւ նախասիրութեան համաձայն, մղել մարզանքի ճիւղի մը մէջ յղկուելու եւ ճկելու: Յարդ, առաւելապէս, ֆութպոլի ուժ տրուած է: Բայց, Հ. Մ. Ը. Մ. ը կ'ընդգրկէ բոլոր ճիւղերը եւ հետեւաբար, կիրարկելու համար մեր ծրագրին բոլոր կէտերը, վարիչները իրենք զիրենք կը գտնեն կարգ

մը ճիւղեր այրէն սկսելու հարկադրանքին տակ:

Կայ մանաւանդ, հայ իդական սեռին մարմնակրթանքի հարցը իր բոլոր դժուարութիւններով: Չենք կրնար հայ երիտասարդ աղջիկներ ձգել որեւէ մեղադրանքի տակ, անոնց վերագրելով խմբական կամ անհատական մարզանքի հանդէպ դժկամակութիւն կամ տհաճութիւն: Բայց, մինչեւ այսօր, լուրջ տեւէ փորձ չէ կատարուած այս ուղղութեամբ, անոնց տալու համար մարմնակրթանքի ճաշակը:

Միւս կողմէ, պէտք չէ մոռնալ սկսուող մի կենսական հարցը, որ մեր վարիչներուն համար կոչուած է դառնալու ամենօրեայ մտահոգութեան նիւթ: Յառաջիկայ տարեշրջանին համար նախատեսուած նուազագոյն 2000 սկսուածներու դաստիարակութիւնն ու հանդերձարու մը կը պահանջեն վարիչ սկսուածներու պատրաստութիւն եւ մանաւանդ նիւթական հսկայ միջոցներու հայթայթում (առնուազն հինգ միլիոն):

Կը հաւատանք թէ Ծրջ. Վարչութեան անդամները իրենց կորովով եւ յամառութեամբ, մանաւանդ Հ. Մ. Ը. Մ. ի եւ անոր նպատակին հանդէպ իրենց ջերմեռանդ սիրով՝ պիտի յաջողին յաջորդ Պատգմ. Ժողովին ներկայանալ՝ ծրագրին լիակատար իրականացումով:

Մասնաճիւղերը իրենց հետ են զոհողութեան եւ գործունէութեան խանդավառ տրամադրութիւններով:

ԳՐԻԳՈՐ ՄԵՐՃԱՆՕՅԻ ՓԱԿՄԱՆ ԽՕՍԿԸ

Ծրջանի Վարչութեան ընտրութեան յետոյ, Պատգմ. Ժողովի փակումը կատարեց Գրիգոր Մերճանօֆ, բուն ծափերով ընդմիջուած ճառով մը, որուն վրայ կարժէ կանգ առնել:

Բայց նախ, երկու խօսք իր մասին:

Գրիգոր Մերճանօֆ Հ. Մ. Ը. Մ. ի հիմնադիրներէն մէկն է: Բայց նաեւ, ամենէն յամառ վաստակաւորներէն մէկը, որ իր սիրած Միութեան կը վերագրէ համազգային առաքելութիւն մը՝ խորապէս հաւա-

տալով անոր, — ցեղը ազնուացնել մար -
մնակրթանքով, հոն տեսնելով բարոյա-
կան արժէքներու յայտնարեման ու զար-
գացման հնարաւորութիւնը :

Այս հին կուսակցականը Հ.Մ.Բ.Մ.ի
մէջ՝ ամենէն անողոք թշնամին է կուսակ-
ցականութեան : Որովհետեւ, ոմանց հա-
մար սխալ եւ բորբոսած . . . ըմբռնումով
մը, կը կարծէ թէ «կուսակցութիւնները
ստեղծուած են ժողովուրդին ծառայելու
եւ ոչ թէ ժողովուրդը իրեն ծառայեցնե-
լու» համար . . .

Եւ այս ըմբռնումով ալ, առանց վարա-
նումի, «դաւաճանութիւն» կը յայտարա-
րէ որեւէ տեսակի խաչաձեւում, որ կը
ձգտի Հ.Մ.Բ.Մ.ը տկարացնել, պառակ-
տել ու ենթարկել այս կամ այն աղղեցու-
թեան :

Պէտք էր հոն ըլլալ, ժողովին սրահին
մէջ, տեսնելու համար թէ ի՞նչպէս 50է
աւելի երիտասարդ պատգամաւորներ եւ
ներկայացուցիչներ, ականջ կտրած, եր-
կիւղած լուծեամբ մտիկ կ'ընէին, երբ
Մերձանօֆ, դատապարտելէ յետոյ ոմանց
կոյր ու անտաջ մոլեռանդութիւնը, կ'ողե-
կոչէր Հ.Մ.Բ.Մ.ի անցեալը, անոր ծա-
ղումն ու առաջին քայլերու տենդոտ դոր-
ծունէութիւնը :

— 1914-18ի վերջաւորութեան կ'ըսէր,
եւ անկից անմիջապէս յետոյ, իր առաջին
քայլերով իսկ՝ երբ Հ.Մ.Բ.Մ.ը հրապա-
րակ կը նետուէր, հայութեան ամենէն ճշ-
նաթամային պահերուն, ինքնաբեր նու-
րումով՝ օժանդակելու ժողովուրդին եւ
հայրենիքին, իր կարելի միջոցներով, ոչ
ոք յանդգնեցաւ կուսակցականութիւն վե-
րագրել անոր :

«Հ.Մ.Բ.Մ.ը՝ Հայու իր առաջին, տար-
րական պարտականութիւնն էր որ կը կա-
տարէր :

«Այսօր նոյն ողին է որ մեզ կը վարէ .
նոյն անվերապահ հայրենասիրութիւնն է
որ մեզ կը մղէ կանգնելու հայրենիքի
կողքին : Եւ երբ կը հրճուինք անոր ամեն-
օրեայ նուաճումներով, ի լուր անոր յաղ-
թանակներուն, երբ, ըլլայ իսկ հեռուէն,
մեր սրտերը կը հպարտանան, երբ հոգե-

ւին կը բաղձանք անոր զարգացումն ու
վերելքը, եւ մեր կարգին կ'ուզենք մաս-
նակցիլ անոր ջանքերուն, մեր կարելի մի-
ջոցներով օժանդակել անոր ճիգերուն, երբ
մեր ամբողջական սէրն ու համարումը
կ'ընծայենք անոր՝ ի հարկին դործնական
աջակցութեան պատրաստակամութեամբ,
ինչպէս երէկ, այսօր եւս, խստիւ կը դա-
տապարտենք բոլոր անոնք որ, ծառայե-
լով յետին մտքերու, կը փորձեն կուսակ-
ցականութիւն վերադրել մեզի եւ ատով՝
նախ՝ ժողովուրդին առջեւ վարկարկել
մեզ եւ յետոյ պառակտումի որդը ձգել
մեր մէջ :

«Հայրենիքի հանդէպ, Հայու մեր առա-
ջին եւ տարրական պարտականութիւնն է
որ կը կատարենք այսօր եւս, ինչպէս պի-
տի կատարենք վաղն ալ, Հ.Մ.Բ.Մ.ով :

«Կուսակցութիւնները չարաչար կը սխա-
լին մեր շուրջ դառնալով եւ փորձելով մեզ
զարձնել իրենց արբանեակը : Եթէ այսօր
տեղ մը յաջողին, վաղը նոյն տեղը՝ ընդ
միշտ պիտի կորսնցնեն մեզ իրենց համար :

«Կուսակցութիւնները կը սխալին նաեւ
փորձելով մեզմէ առաջ խլել եւ իրենց նեղ
չըջալիակին մէջ շղթայել հայ ժողովուր-
դին պատանիներն ու երիտասարդները :

«Սիրուքի դժնդակ պայմաններուն մէջ,
Հ.Մ.Բ.Մ.ը կը մնայ միակ միջալայրը,
ուր հայ նորահաս սերունդը կրնայ սոր-
վիլ հայրենիքի եւ ժողովուրդին հանդէպ
սէրը, անոնց ծառայելու ազնիւ եղանակ-
ները, մինչ կուսակցութեան մէջ՝ ան պայ-
մանաւոր հայրենասիրութիւն մըն է որ կը
սորվի . իսկ մենք կ'ըսենք ամբողջական,
անվերապահ հայրենասիրութիւն : Մեզ
համար հայրենիքներ չկան, ինչպէս չկան
բազմաբիւ հայ ժողովուրդներ . կայ միակ
հայրենիք մը, կայ մէկ հայ ժողովուրդ . . .
որոնց ծառայելու երդում ենք տուած :

«Երբ հայ նորահասը, Հ.Մ.Բ.Մ.ի մէջ
սորվելէ յետոյ իսկական հայրենասիրու-
թիւնը, կ'ընդգրկէ քաղաքական դաւանանք
մը, եւ կը յարի որեւէ կուսակցութեան,
այն ատեն կրնաք վստահ ըլլալ թէ ան
պիտի ըլլայ ողջամիտ եւ օգտակար կու-
սակցական մը, որովհետեւ, մեր մէջ սոր-

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՆ ՍՈՒՐՀԱՆ ԴԱԿ

ՅԱՆՈՒՆ ՍՊՕՐՏՍԱՅԻՆ ՆՈՐ ՅԱԶՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ

Սովետական ժողովուրդը մեր երիտասարդութիւնից միշտ պահանջել է պահանջում է, որպէսզի նա հանդիսանայ ուժի եւ արիութեան օրինակ: Եւ երիտասարդութիւնն իր հերթին դործով է ապացուցել իր տոկոսութիւնը, անասան կամքը, դպրոցական ուժը: Սովետական երիտասարդութեան այդ դեերը վառ կերպով հանդէս եկան - Հայրենական մեծ պատերազմի ռազմաճակատների մարտական դործերում, ուր աչքի ընկան նաեւ մեր սպորտի ներկայացուցիչները — մեր երիտասարդութեան Ֆիզիկապէս ամէնից աւելի կոփած մասը:

Հայրենական պատերազմի մասնակից սպորտսմէններ՝ Սովետական Միութեան հերոս Կորոտովը, Սովետական Միութեան արտյան Թէմուրեանը, Շտէյնը, Շէրոպինը եւ ուրիշները հերոսաբար ընկան Հայրենիքի համար մղուող մարտերում, որպէս բացառիկ անվահեր մարտիկներ:

Պատերազմի երկար տարիներին Սովետական բանակի շարքերում արժանաւոր կերպով կատարեցին իրենց պարտքը մարզիկներ Ռ. Մանուկեանը, կապիտան Ե. Սոտիմսկին, կապիտան Ն. Կոչէլեով, աւազ լէյտենանտ Գէորգի Պողովը, զեներալ - մաեոր Գ. Էխտը, աւազ լէյտենանտ Ս. Համարաձումեանը եւ ուրիշները:

Հայրենական մեծ պատերազմը ժամա-

ված պիտի ըլլայ հայրենիքին եւ ժողովուրդին շահը զանազանել եւ զերազասել կուսակցութեան շահէն»...

Գ. Մերձաւօֆ՝ հազիւ վերջացուցած իր փակման խօսքը, բոլոր պատգամաւորները ոտքի, խանդավառ ու հպարտ, իրենց սրտաբուխ ողջոյնները կ'ուղղէին հեռաւոր Հայրենիքին, մէկ բերան թնդացնելով՝

«Ծաղկի՛ր, ազատ իմ Հայրենիք»...

նակաւորապէս ընդհատեց սովետական մարզիկներին յաղթական երթը, մարզական համաշխարհային նւաճումների դրոհը, որ Սովետական Միութեանը դուրս բերեց ծանր ատլետիկայի դժով առաջին տեղը՝ ամբողջ աշխարհում:

Բաւական է յիշել, որ մինչեւ Հայրենական պատերազմը, շտանդայի գոյութիւն ունեցած 35 համաշխարհային մրցանիշներինց 26ը նւաճել էր սովետական ծանր ատլետների կողմից:

Հետաքրքրական է նշել, որ մեր փոքր Սովետական Հայաստանը, յանձինս Ռ. Մանուկեանի եւ Ս. Համարաձումեանի ունի երկու համաշխարհային եւ չորս միութեանական մրցանիշեր, որոնք փաստօրէն զերազանցում էին համաշխարհային մրցանիշները — այսինքն Սովետական Հայաստանը վերջին դժում էր թողնում այնպիսի երկիրներին, ինչպէս Մեծ Բրիտանիան, Ֆրանսան, Եղիպտոսը եւ Ճապոնիան, որոնք ունէին միայն մէկական մրցանիշ:

Ասում ենք «ունէր», որովհետեւ մինչեւ Փարիզի մրցումները սովետական շտանդատները չէին մտնում ծանր ատլետների միջազգային Ֆէդերացիայի մէջ, հետեաբար սովետական մրցանիշները չէին ցուցակադրում եւ հաստատում Ֆէդերացիայի կողմից:

Այսպէս էր առաջ: Սովետական մարզկանց եւ սովետական մարզիկների բնաւորութեանը յատուկ չէ հանդստանալ անցեալի դասիներին վրայ: Պատերազմը յաղթականօրէն աւարտեց: Սովետական մարզիկները կրկնապատկւած եռանդով սկսեցին մարզել եւ յամառ պայքարում նորից ահա զերակշռութիւն են ձեռք բերում միւս երկրների մարզիկների նկատմամբ:

Մեր Ֆուտբոլիստներն ու շախմատիստներն արդէն փայլուն կերպով ցուցադրեցին իրենց առաւելութիւնները Մեծն Բրի-

տանիայի, Ամերիկայի, Միացեալ Նա -
հանգների, Չեխոսլովակիայի, Ռուսիայի
և ուրիշ երկրների նկատմամբ:

Մեր մարդիկները՝ Գրիգորի Նովակը,
Նինա Դուբրաձէն, Տատեանա Սեւիւովան,
Լիւզմիլա Անոկինան և ուրիշները
մրցումների ժամանակ մեր երկրի համար
առաջնութիւն նւաճեցին:

Այս տարի հերթը հասաւ և մեզ՝ շտան-
դիստներին:

Լիովին հասկանալի է պատասխանատու-
ութեան այն զգացումը, որով սովետա-
կան շտանդիստները պատրաստուած էին
Փարիզում կայանալիք համաշխարհային
մրցումներին:

Բարձր պահել սովետական սպորտի պա-
տիւրը, — հա այն միտքը, որը յուզում էր
մեզ Փարիզ մեկնելիս:

Մոսկւայում տեղի ունեցած մէկամսեայ
հաւաքից յետոյ, որին մասնակցում էին
Սովետական Միութեան 20 ուժեղագոյն
շտանդիստները, ընտրեցին 11 հոգի, այդ
թւում Գ. Նովակը, Ե. Ոտտիմսկին, Ի.
Կուցէնկոն, Մ. Ասեանիկը, Ա. Շատովը,
Գ. Պոպովը, Ս. Համբարձումեանը և ու-
րիշները:

Հոկտեմբերի 18ին մենք արդէն Փարի-
զի օդանաւայանում էինք՝ մեզ դիմա -
ւորող սովետական լիազօր ներկայացուց-
չութեան, սպորտային հասարակութեան
և մամուլի ներկայացուցիչների շրջա-
պատում:

Մրցութիւնն սկսեց 14 երկրների, այդ
թւում՝ ՍՍՌՄի, ԱՄՆի, Ֆրանսիայի,
Անգլիայի, Եգիպտոսի և միւս երկրների
մասնակիցների հանդիսաւոր երթով:

Բերկրալի էր զգալ, թէ լինչպէս հաղա-
բաւոր հանդիսատեսներ ջերմօրէն, միա -
համուռ ծափահարութիւններով դիմաւոր-
եցին սովետական մարդիկներին:

Մրցումները շարունակեցին երկու օր
և կրում էին սուր, լարած բնոյթ:

Քսան հաղար հանդիսատեսներ բացա-
ռիկ հետաքրքրութեամբ դիտում էին, թէ
ինչպէս աշխարհի 18 ընտիր, ուժեղագոյն
շտանդիստները դրոհում են համաշխար-
հային մրցանիշների համար:

Սակայն միայն Սովետական Միութեան

երեք մարդիկների և մէկ Եգիպտացու յա-
ջողեց հասնել աչքի ընկնող նւաճումնե-
րի:

Փայլուն յաջողութեամբ հանդէս եկաւ
աշխարհի ախոյեան Գրիգորի Նովակը, ու-
րին Ֆրանսիական մամուլը միաձայն աւե-
ւանեց «Ֆէնոմէնալ»: Եւ իրօք, ծանր առ-
լէտիկայի պատմութեան մէջ Նովակը
հազադիւտ երեւոյթ է, որն իր ձեռքումն
է պահում միաժամանակ երկու՝ միջին և
կիսածանր՝ քաշերի առաջին տեղերն աշ-
խարհում:

Նովակը սահմանեց նոր համաշխարհա-
յին մրցանիշ՝ պոկում երկու ձեռքով:
Այդ արդիւնքը հաւասար է 130 քիլօկրա-
մի, որը 10 քիլօկրամով աւելի է նախկին
մրցանիշից:

Հասարակութիւնը խանդալատութեամբ
ողջունեց սովետական մարդիկին: Նուա-
գախումբը նազեց Սովետական Միու-
թեան Պետական Հիմնը:

Այնուհետեւ տախտակամած դուրս եկաւ
Եակով Կուցէնկոն և երկու ձեռքով հրեց
բարձրացնելով 171 քիլօկրամ, որը նոյն-
պէս դերագանցում է մինչ այդ դոյու-
թիւն ունեցող համաշխարհային պաշտօ -
նական մրցանիշերը:

Նոր համաշխարհային մրցանիշ սահմա-
նեց, որք առաջ պատկանում էր Ռիսսին
(Գերմանիա) Սէրգօ Համբարձումեանը
(Հայաստան), ձախ ձեռքով պոկելով 96
քիլօկրամ:

Աչքի ընկնող նւաճումներ ձեռք բերեց
նաեւ Եգիպտացի Ֆայեադը: Միւս 14
ծանր առլէտների ջանքերը՝ համաշխար-
հային նոր մրցանիշ սահմանելու՝ ձախող-
եց:

Չնայց այդ նւաճումներին սովետա -
կան շտանդիստները դոհ չէին իրենց ձեռք
բերածով: Փարիզի մրցումների ժամա -
նակ մենք չզրոսեւորեցինք զէթ այն ար-
դիւնքները, որոնց հասել էինք Մոսկով -
եան մարզումների ժամանակ: Այդ՝ Մոսկ-
վայից Փարիզ ընկած ճանապարհի առաջ
բերած յոգնածութեան և մրցումներին առ-
ոնց անհրաժեշտ հանդստի մասնակցելու
հետեւանք էր:

Սովետական շտանդիստներն արդէն

Հ. Մ. Ը. Մ. Ի ՊԱՏԳԱՄԱԽՈՐՈՒԹԻՒՆ, ՄԸ ԴԷՊԻ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Մեր նախագահը Գ. Շահինեան, յայտարարած էր Ֆրանսայի Պատգմ. Ժողովին մէջ թէ, Ներդաղթի Միութեանական լիազօր եւ Բարիզի խորհրդ. ղեկավարական քարտուղար քաղ. Հինալէկեան՝ հրաւիրած է Հ.Մ.Ը.Մ.Ի Կեդր. Վարչութիւնը մարզիկներու եւ վարիչներու պատուիրակութիւն մը ղրկելու Հայաստան:

Հպարտութեամբ եւ ուրախութեամբ կը յայտնենք թէ՛ Ս. Հայաստանի կառավարութիւնը սուած է արդէն իր հաւանութիւնը եւ հրաւիրը պաշտօնապէս ուղղուած է Կեդր. Վարչութեան:

Հայաստան այցի լուրը մեծ խանդավառութեամբ սողորած է Մասնաճիւղերը, որոնք արդէն աշխատանքի լծուած են, գաղութի մարզիկ երիտասարդներուն եւ մարզասէր հայրենակիցներուն անունով՝

մտել են ծանր ատլէտիկայի միջազգային սպորտային Ֆէդէրացիայի մէջ, որի հետեւանքով այսուհետեւ նրանք կանոնաւոր կերպով կը մասնակցեն աշխարհի շտանդիստների բոլոր մրցումներին: 1947ին իսկ սպասուած է Եւրոպայի եւ աշխարհի շտանդայի առաջնութեան մրցումներ, ուր մենք յոյս ունենք հասնելու շատ աւելի նպաստաւոր արդիւնքներ:

Մրցումներից յետոյ Սովետական Միութեան Ֆրանսիայում ղեկավար Բողոմոլովը կազմակերպեց ծանրութեան բարձրացման համաշխարհային առաջնութեան մասնակից սպորտամէնների ընդունելութիւն: Երեկոն անցաւ բարեկամական ջերմ մթնոլորտում:

Մի քանի խօսք Փարիզի մասին: Այդ սքանչելի քաղաքում եղել էի 1935 թւականին: Յիշում էի ես նրան միշտ կայտառ, կենսուրախ, ղեղեցիկ ու շքեղ:

Իմ ընկերների հետ միասին մենք երկար ժամանակ շրջեցինք Փարիզում, եղանք տարբեր թանգարաններում, մասնաւորապէս նշանաւոր Լուվրում, թատ-

Հայաստանի մեր եղբայրներուն տրուելիք մարզական նուէրներու դնման անհրաժեշտ դումարները հանգանակելու:

Մարտէլ, Պուշ տիւ Ռօնի մասնաճիւղը բացառիկ բախտն ունեցաւ, հանգանակութիւնը բանալու՝ առաջինն ըլլալով, մարտ 16ի հրապարակային հաւաքոյթին մէջ, որ կազմակերպուած էր Շրջ. Վարչութեան Պուշ-տիւ-Ռօնի պատուիրակութեան կողմէ:

Օրուան նախագահութեան կողմէ (եղբայրներ Հր.Աթթարեան, Տաճատ Սաչիկեան) Ս. Ալթունեան բացատրեց հաւաքոյթին նպատակը:

Գրիզոր Մերճանօֆ խօսեցաւ Հ.Մ.Ը.Մ.Ի ծագման ու զարգացման մասին, յիշելով յուզիչ դրուազներ:

Մկրտիչ Երիցանց բացատրեց Հ.Մ.Ը.

րոններում, Կինօներում, պարկերում եւ հասարակական վայրերում:

Ինչպէս է փոխուել Փարիզը... Ամենուրեք զգացում է Ֆաշիստական բարբարոսների մղձաւանջային հետքերը: Լուվրը հիմնովին կողոպտուած է: Ես չտեսայ արւեստի բազմաթիւ ստեղծագործութիւններ, մասնաւորապէս սքանչելի բրոնզէ քանդակները քաղաքի հրապարակներում, պարկերում եւ հասարակական վայրերում: Չկար առաջւայ Փարիզեան շքեղութիւնը:

Սակայն ժողովուրդը, հիանալի, ազատասէր Ֆրանսիական ժողովուրդը նորից հմայեց մեզ:

Մենք թողեցինք Ֆաշիստների կողմից խոչտանդուած, սակայն առաջւայ պէս ղեղեցիկ Ֆրանսիան, մեզ հետ դէպի հարազատ Սովետական Միութիւն տանելով ամենալաւագոյն տպաւորութիւններ նրա մասին:

Համաշխարհային ռեկորդամէն
ՍԵՐԳՕ ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ

Մ.ի զաղափարարանութիւնը, զերն ու ուսմանց անհիմն վերադրումներուն դրդապատճառները:

Գառլօ Շահինեան ծանրացաւ այս շրջանին մէջ, Հ.Մ.Ը.Մ.ի վերակազմութեան աշխատանքներուն վրայ, միացման սրտաբուխ կոչ ուղղեց բոլոր անոնց որ գանազան պատրուակներով կը յամառին անջատ գրծել Հ.Մ.Ը.Մ.էն եւ անոր դէմ, եւ ի վերջոյ կանգ առնելով Հ.Մ.Ը.Մ.ի ստուարաթիւ պատուիրակութիւն մը Հայաստան մեկնումին վրայ, յայտնեց թէ հանդանակութիւն մը պիտի կատարուի որուն գումարը պիտի ատկացուի մարդական առարկաներու գնման, նուէր տանելու համար Հայաստանի մեր մարդիկ եղբայրներուն: Ինքն իսկ հանդանակութիւնը բացաւ 25.000ով, որ շատ կարճ ժամանակի մէջ բարձրացաւ 112.000ի:

Հանդանակութիւնը որ կը շարունակուի Շրջ. Վարչութեան տեղւոյն պատուիրակութեան կողմէ, կը լսենք թէ արդէն մօտեցած է 200.000ի:

Կէսօրէ վերջ տեղի ունեցած զնդախազի մրցումէն յետոյ, Կեդր. Վարչութեան ներկայացուցիչները, Սէնթ Անի մէջ Աերկայ եղան սկսուտական յուղիչ ընդունելութեան մը, ուր ի յայտ եկաւ սկ. խմբապետ Պերճ Գէրհատեանի զնահատելի աշխատանքը եւ մասնակցեցան ծնողական խորհուրդի նիստին:

Իրիկունը՝ ընդունելութիւն Պօմօնի Հ.Ս.Ը.Մ.ի զեղազարդ սրահին մէջ, ուր շնորհիւ Յակոբ Զիճեանի զուարթ ու յանդավառ միջամտութիւններուն, մտերմական մթնոլորտի մէջ, խօսք առին օրուան հիւրերը, Բժ. Աթթայեան, Հր. Աթթարեան, Ս. Ալթունեան, Մկրտիչ Շէխիկեան, Բ. Վաղինակ:

Հայաստան մեկնող պատուիրակութեան ազահովելու համար պատուարեր ամբողջութիւն մը, կազմուած է յանձնախումբ մը, որ արդէն աշխատանքի լծուած է՝ ընտրելու համար ամենէն արժանաւոր Ֆութպօլիստները եւ մարզիկները:

Պատրաստուելու վրայ է իրենց ընդունակութիւններով եւ զնահատուած արժանիքով համբաւ հանած մարզիկներու ցանկ

մը, որմէ անշուշտ, խնամուած ընտրութիւն մըն է որ պիտի կատարուի:

Գժրախտարար պատգամաւորութեան թիւը սահմանափակ է եւ մեր միջոցները տկար: Կարելի չէ բոլորին գոհացում տալ միաժամանակ, որքան ալ Կեդր. Վարչութիւնը տողորուած ըլլայ յօժար տրամադրութիւններով:

Կը յուսանք սակայն թէ Հ.Մ.Ը.Մ.ի այս պատգամաւորութիւնը առաջիկայը եւ վերջինը չպիտի ըլլայ:

Յատաջիկայ տարիներու ընթացքին, կրնան սերիչ պատգամաւորութիւններ յաջորդիլ իրարու՝ դէպի Հայաստան, դառնալով կենդանի եւ իսկապէս խանդավառող կապ մը երկրի եւ Սփիւռքի մարզիկներուն միջեւ:

Կարեւորը՝ այս առաջին պատգամաւորութիւնը յաջողցնելն է պատուարեր կերպով:

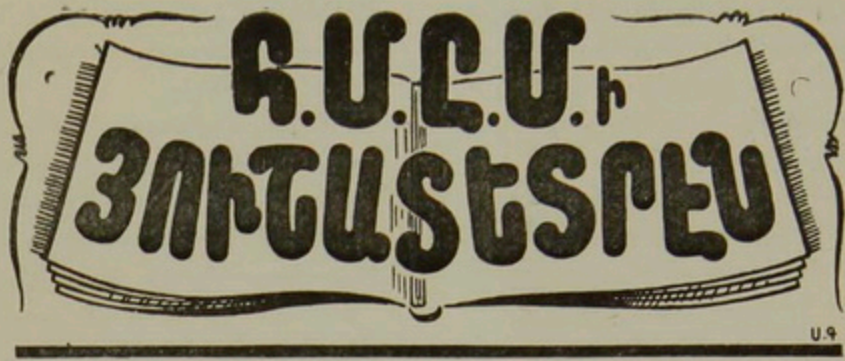
Եւ յաջողութեան ԱՌԱՋԻՆ ՈՒ ԳԼԽԱԻՈՐ ՊԱՅՄԱՆՆ Է, զսպել ամէն դժգոհութիւն, որքան ալ արդար նկատուի, որ շատերուն մէջ բոյն պիտի դնէ, այն պարզ պատճառով որ զրկուած պիտի մնան հայրենիք այցելելու այս բացառիկ պատեհութենէն:

Մեր եղբայրները պիտի հասկնան սակայն թէ այս տեսակ պատգամաւորութեան մը կազմութիւնը չի կրնար թողուիլ պատահականութեան կամ կամայականութեան պատասխանատուներէն կը պահանջէ, նոյն իսկ ոմանց հետ դէշմարդ ըլլալու զինով — անաչառ կարգադրութիւն, խտապահանջ ընտրութիւն:

Մեր եղբայրները պիտի դիտնան նաեւ թէ, Հայրենիքի մեր մարզիկ եղբայրներուն, որոնց յաղթական նուաճումներուն կը հետեւինք հիացումով, յաղթելու հեռանկարով չէ որ կ'երթանք, մեր մրցումներուն մէջ:

Բայց, մեր պարտականութիւնն է նախատեսել ու ապահովել պատուարեր պարտութեան մը պայմանները, ԳՈՆԷ...

Վերադարձին, պէտք չէ որ պատգամաւորութեան պատասխանատուները քննադատուին անարդար վերադրումներով կամ անտեղի դիտողութիւններով:

ձԻՉՄէձԵԱՆ ԲԱԺԱԿԸ

Հ.Մ.Ը.Մ.ի Առժմ. Կեդր. Վարչու -
թեան աջակցութեամբ Փարիզեան շրջանի
Փութպօլի յանձնախումբը, Փարիզի եւ
Մարսէյի խումբերուն միջեւ բաժակի մը-
ցում մը կազմակերպած էր: Բաժակը, որ
Հայաստան մեկնող մեր եղբայրներէն Հ.
ձիզմէճեանի անունը կը կրէ, նուիրուած
էր Առժմ. Կեդր. Վարչութեան նախագահ
եղբայր Քարլօ Շահինեանի կողմէ:

Մրցումը տեղի ունեցաւ Սթամ Մօնթ -
րէոյի մէջ, նախագահութեամբ ներկայիցի
Միութենական լիազօր, խորհրդային դես-
պանատան քարտուղար քաղ. Հինայէկեա-
նի, որուն կ'ընկերանար Փարիզի խորհրդ.
ընդհանուր հիւպատոս քաղ. Արրամով:
Երկու հազարի մօտ հայ եւ Ֆրանսացի
հանդիսատեսներ կային: Փարիզի եւ Մար-
սէյի խաղացողները դեղին եւ ճերմակ
շապիկներ հագած էին:

Դատաւոր Մալումեանի նշանին վրայ
խաղը սկսաւ, երկու կողմէն ալ մեծ սե-
ռանդ ցոյց տուին. սկսելէն 20 վայրկեան
յետոյ Մարսէյ առաջին կէտը նշանակեց:
որմէ քիչ վերջ դադար արուեցաւ: Երկ-
րորդ խաղին վարիզցիները աւելի ճկու -
նութիւն ցոյց տուին եւ 10 վայրկեան յե-
տոյ յաջողեցան կէտ մը նշանակել: Խաղը
լրանալու 16 վայրկեան մնացած Փարիզ
երկրորդ կէտ մը եւս նշանակեց, որով տի-
րացաւ բաժակին:

Նոյն իրիկունը, երկու խումբերը եւ յա-
ջորդ օրը սկսող համազումարի պատգա-
մաւորներուն մեծ մասը կը հաւաքուէին
Էֆիւ տը Ֆրանսի մէջ եղբայրական ճաշա-
սեղանի մը շուրջ, Հ.Մ.Ը.Մ.ի Առժմ.

Կեդր. Վարչութեան նախագահ Պ. Գ. Շա-
հինեանի նախագահութեան տակ որ երե-
կոյթը բացուած յայտարարեց Խ. Հայաս-
տանի հիմնով:

Հետզհետէ նախագահին հրաւերին պա-
տասխանելով հայրենասիրական խօսքեր
ըրին եւ Հ.Մ.Ը.Մ.ի դործունէութիւնը
վեր առին Պ Պ. Մէրճանօֆ, Ս. Ալթուն-
եան, Ժպտունի, Մ. Ալթունեան, Աթթար-
եան, Դաճիկեան, Մալումեան Հ.Մ.Ը.
Մ.ի Կեդրոնի եւ զանազան Մասնաճիւղե-
րու կողմէ: Բոլոր խօսողներն ալ շեշտեցին
Հ.Մ.Ը.Մ.ի հայրենասիրական էութիւնը,
ընդգծելով հայրենիք վերադարձի անհրա-
ժեշտութիւնը յանուն զաղութահայ նոր
սերունդի վերջնական փրկութեան եւ ա-
նոր մարզական զարգացման, պետական
խնամքի եւ դուրդուրանքի տակ: Մասնա-
ւորաբար շեշտուեցաւ զաղութիւն բոլոր
մարզիկները Հ.Մ.Ը.Մ.ի դրօշին տակ հա-
մախմբելու կարեւորութիւնը, յիշելով
այս ուղղութեամբ արդէն ձեռք բերուած
արդիւնքները:

Ներկաներուն եւ համազումարին ողջոյ-
նի խօսքեր վե մաղթանքներ ուղղեցին Շ.
Տատուրեան «Ժողովուրդ»ի եւ Մ. Ասա-
տուրեան Ֆ.Հ.Ա.Ը.Մ.ի կողմէ:

Ապա, բուն ծափերու տակ խօսք տը-
ուեցաւ քաղ. Հինայէկեանին որ մատնա-
նշեց հայ երիտասարդին եւ մարզիկին
պարտականութիւնները հայրենիքի հան-
դէպ. —

«Բոլոր հոսանքներն ալ կը խօսին հայ -
րենիքի եւ հայրենասիրութեան մասին,
բայց ատիկա բաւական չէ որ բոլորն ալ
հայրենասիրական ըլլան. զանոնք պէտք է
զատել ոչ թէ իրենց խօսքով, այլ դոր-

20

31

ծով : Գաղութահայ ժողովուրդի ջախջախիչ մեծամասնութիւնը հայրենասէր է և և իրապէս հայրենիքի կողքին . փոքրամասնութիւն մը խօսելով հանդերձ հայրենիքի մասին, կը ճզնի վնասել անոր :

«Մեր երկրի մէջ, ժողովուրդի մեծամասնութիւնն ու ևրիտասարդութիւնն անկուսակցական են . բայց անոնց անկուսակցական ըլլալու հանգամանքը շարքիլեր որ անոնք հայրենասէր ըլլան և աշխատին հայրենիքի մեծութեան և բարգաւաճման համար : Հ.Մ.Բ.Մ.ը որպէս մարդական միութիւն, պէտք է ըլլայ անկուսակցական, բայց հայրենասիրական կազմակերպութիւն, միշտ հայրենիքի կողքին :

«Ձեր համադումարին մէջ մասնաւոր ուշադրութեան պէտք է տանէք, թէ ի՞նչպէս կրնաք օգտակար ըլլալ և ծառայել հայրենիքին ու դայն պաշտպանել անոր թշնամիներուն դէմ : Մենք թիւով փոքր, բայց մշակոյթով մեծ ժողովուրդ մըն ենք : Ոչ ոք կրնայ այլևս ծունկի բերել հայը որ մաս կը կազմէ Խ.Մ.Ե.Մ.իութեան : Մենք ցոյց տուինք, թէ մեր ժողովուրդը իր մշակութային հարստու-

թիւներէն զատ պահած է նաև իր մարտական լաւագոյն աւանդութիւնները և զիսէ մարտնչիլ :

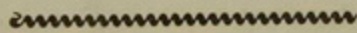
«Մենք, մեծնալու համար պէտք ունինք խաղաղութեան, իսկ խաղաղութիւն ունենալու համար ջորաւոր ըլլալու է : Հայ ժողովուրդի զօրացումը կը պահանջէ անոր կեդրոնացումը իր հայրենիքին մէջ :

«1947ին կը սկսի ներգաղթը Ֆրանսայէ : Կոչ կ'ընեմ ձեզի մեկնիլ հայրենիք ծառայելու համար անոր՝ վայելելով մեր պետութեան պաշտպանութիւնն ու հողածութիւնը : Գացողները երկրի մէջ, իսկ մնացողները հոս՝ միշտ իրենց ուժերը ի սպաս դնելու են մեր ազատ ու անկախ հայրենիքին որ ներգաղթ կը կազմակերպէ շնորհիւ Խ.Մ.Բ.Մ.ի :»

Ապա, յաջողութեան մաղթանքներ կ'ուղղէ համադումարին :

Վերջաւորութեան, քաղ. Հինայէկեան 24 խաղացողներուն յիշատակի պատուանշաններ բաժնեց իրեն ներկայացող մարզիկներուն ուղղելով բարեկամական, խորատական խօսքեր :

ՏԵՂԵԿԱԲԵՐ

ՍԿԱՌՈՒՏԸ ԲԱՐԵԿԻՐԹ Է

ԵԹԷ ԿՈՒՁԷՔ ՈՐ ՁԵՐ ՏՂԱՆ ԸՂԼԱՅ ԲԱՐԵԿԻՐԹ,
ՅԱՆՁՆԵՑԷՔ ԶԱՅՆ Հ.Մ.Բ.Մ.Ի ՍԿԱՌՈՒՏ ԽՈՒՄԲԵՐՈՒՆ
ԿԱԶՄԵՑԷՔ Հ.Մ.Բ.Մ.Ի ԽՈՒՄԲԵՐ ՀՈՆ, ՈՒՐ ՉԿԱՆ :
ԻՍԿ ՀՈՆ ՈՒՐ ԿԱՆ ԱՐԴԷՆ, ՊԱՀԱՆՁԵՑԷՔ ՈՐ
ԿԱԶՄԵՆ ՍԿԱՌՈՒՏԱԿԱՆ ԽՈՒՄԲԵՐ :

Le Gérant : K. GIBDOUNY

Imp. A. Der Agopian, 17, Rue Damesme

